

**Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välisen puitesopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi**

## **ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välisen kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen sekä lain, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Kumppanuus- ja yhteistyösopimus on allekirjoitettu Brysselissä joulukuussa 2022.

Malesian kanssa tehty sopimus on sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Kyseessä on ensimmäinen EU:n ja Malesian välillä tehty kahdensivlinen sopimus.

Sopimuksen tavoitteena on syventää EU:n ja Malesian yhteistyötä laaja-alaisesti. Sopimuksella vahvistetaan yhteistyötä useilla sektoreilla, joita ovat muun muassa ihmisoikeudet, joukkotuhoukaseiden leviämisen estäminen, terrorismin, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, muuttoliike, ympäristö, energia, ilmastonmuutos, liikenne, tiede ja teknologia, työllisyys- ja sosiaaliasiat, koulutus, maatalous sekä kulttuuri. Sopimus sisältää myös määräyksiä EU:n taloudellisten etujen suojaamisesta. Sopimuksessa on lisäksi merkittävä kaupallista yhteistyötä koskeva osio.

Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jälkimmäinen osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle voimaantuloa varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen päätökseen saattamisesta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan.

---

## SISÄLLYS

|                                                                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....                                                                                                              | 1  |
| PERUSTELUT .....                                                                                                                                   | 3  |
| 1 Asian tausta ja valmistelu .....                                                                                                                 | 3  |
| 1.1 Tausta .....                                                                                                                                   | 3  |
| 1.2 Valmistelu .....                                                                                                                               | 3  |
| 2 Sopimuksen tavoitteet .....                                                                                                                      | 5  |
| 3 Keskeiset ehdotukset .....                                                                                                                       | 5  |
| 4 Esityksen vaikutukset .....                                                                                                                      | 6  |
| 5 Lausuntopalaute .....                                                                                                                            | 6  |
| 6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön .....                                                                                | 6  |
| 7 Voimaantulo .....                                                                                                                                | 14 |
| 8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus .....                                                                                                      | 14 |
| 9 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys .....                                                                                | 15 |
| 9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus .....                                                                                                    | 15 |
| 9.2 Käsittelyjärjestys .....                                                                                                                       | 17 |
| LAKIEHDOTUS .....                                                                                                                                  | 18 |
| Laki kumppanuutta ja yhteistyötä koskevasta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden<br>sekä Malesian hallituksen välisestä puitesopimuksesta ..... | 18 |
| SOPIMUSTEKSTI .....                                                                                                                                | 19 |

## **PERUSTELUT**

### **1 Asian tausta ja valmistelu**

#### **1.1 Tausta**

Malesia on EU:lle keskeinen kumppani Kaakkois-Aasiassa. Kansainvälisissä kysymyksissä EU ja Malesia ovat usein samanmielisiä, ja EU:n lailla Malesia tukee niin sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää kuin vapaata kauppaa. Kaakkois-Aasian yhteistyöjärjestö ASEANin maista Malesia on EU:n kolmanneksi suurin kauppakumppani. EU on Malesian neljänneksi suurin kauppakumppani. Viime vuosina EU-maiden ja Malesian välisen tavara- ja palvelukaupan vuosittainen yhteisvolyymi on ollut kasvussa ja oli vuonna 2022 noin 58 miljardia euroa. Kauppa on ollut EU:lle alijäämäistä. Tuoreimpien vuoden 2021 tilastojen mukaan suorat investoinnit EU:n ja Malesian välillä olivat noin 47 miljardia euroa. Suomen ja Malesian välinen kauppavaihto on kehittynyt myönteisesti ja oli arvoltaan 676 miljoonaa euroa vuonna 2022. Malesiassa toimii arviolta 30-40 suomalaisyritystä.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimus on ensimmäinen EU:n ja Malesian välillä tehty kahdenvälinen sopimus. Malesian ja EU:n sopimussuhde perustuu tällä hetkellä vuonna 1980 voimaan tulleen Euroopan talousyhteisön ja Kaakkois-Aasian yhteistyöjärjestön (ASEAN) jäsenten väliseen yhteistyösopimukseen. EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian välillä tehty kumppanuus- ja yhteistyösopimus laajentaa merkittävästi osapuolten mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä. Sopimuksella korvataan aiempi Euroopan talousyhteisön ja ASEAN-järjestön välisen sopimuksen muodostama oikeudellinen kehys. EU:lla on vastaavanlainen sopimus viiden muun ASEAN-maan kanssa, joita ovat Indonesia, Filippiinit, Vietnam, Singapore ja Thaimaa. Singaporen ja Thaimaan kanssa tehdyt sopimukset eivät ole tulleet vielä voimaan.

Suomi ja Malesia ovat tehneet viisi kahdenvälistä sopimusta. Nämä ovat sopimus Suomen ja Malesian alueiden välisestä ja niiden kautta edelleen tapahtuvasta lentoliikenteestä (SopS 28/2006), sijoitusten suojelua koskeva sopimus (SopS 78 ja 79/1987), sopimus tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi (SopS 15 ja 16/1986), sopimus taloudellisesta ja teknisestä yhteistyöstä (SopS 14/1982) ja viisumivapaussopimus (SopS 29/1960). Kahdenväliset sopimukset keskittyvät yksittäisiin teemoihin, kun taas EU:n ja Malesian välinen kumppanuutta ja yhteistyötä koskeva puitesopimus luo puitteet laaja-alaiselle yhteistyölle.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen lisäksi EU ja Malesia ovat neuvotelleet vapaakauppasopimuksesta. Tällä hetkellä neuvottelut on keskeytetty.

#### **1.2 Valmistelu**

##### *Sopimuksen valmistelu*

Euroopan unionin neuvosto valtuutti marraskuussa 2004 komission neuvottelemaan kumppanuutta ja yhteistyötä koskevat puitesopimukset Malesian ja viiden muun ASEAN-maan kanssa. Neuvottelut Malesian kanssa aloitettiin helmikuussa 2011. Neuvottelut saatiin päätökseen joulukuussa 2015, ja osapuolet parafoivat kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen Malesiassa huhtikuussa 2016. Neuvottelujen päättämisen jälkeen käytiin vielä keskusteluja sopimuksen luonteesta ja sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Euroopan unionin neuvosto teki päätöksen sopimuksen allekirjoittamisesta 13.10.2022, ja sopimus allekirjoitettiin

Brysselissä saman vuoden joulukuussa. EU:ssa neuvotteluja valmisteltiin neuvoston työryhmissä. Sopimus hyväksytään vielä jokaisessa jäsenvaltiossa, EU:ssa ja Malesiassa.

### *Kansallinen valmistelu*

Ulkoministeriö on valmistellut kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen solmimista yhteistyössä muiden sektoriministeriöiden kanssa. Neuvotteluissa valtioneuvosto kannatti EU:n ja Kaakkois-Aasian maiden suhteiden laaja-alaista kehittämistä ja kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tekemistä. Valtioneuvosto tuki erityisesti kunnianhimoisia muotoiluja koskien ihmisoikeuksia, kansainvälistä rikostuomioistuinta (ICC), pien- ja kevytaseita (SALW), terrorismin vastaista taistelua ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä. Valtioneuvosto piti lisäksi tärkeänä neuvottelu- ja sanktiomekanismin sisällyttämistä sopimukseen EU:n yleisen linjan mukaisesti.

Sopimusneuvotteluista on annettu tietoja eduskunnalle perustuslain 96 ja 97 §:n mukaisesti (Valtioneuvoston selvitys (EU) UTP 30/2004 vp/16.11.2004, U-kirjelmä U 48/2014 vp/5.3.2015 ja U-jatkokirjelmä UJ 21/2016 vp/30.6.2016). Suurella valiokunnalla ja ulkoasiainvaliokunnalla ei ole ollut huomauttamista valtioneuvoston toimintalinjaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian välisen kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen neuvottelemisesta.

Ulkoministeriö pyysi lokakuussa 2022 Ahvenanmaan maakunnan hallituksen lausuntoa sopimuksen allekirjoittamisesta sekä siitä, sisältääkö sopimus Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Maakunnan hallitus totesi vastauksessaan, ettei se vastusta sopimuksen allekirjoittamista. Lisäksi maakunnan hallitus toi esiin, että sopimukseen sisältyy tiettyjä maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, minkä vuoksi sopimuksen voimaansaattaminen Ahvenanmaalla edellyttää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää.

Ulkoministeriö pyysi lokakuussa 2022 maa- ja metsätalousministeriön, sisäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, oikeusministeriön, ympäristöministeriön, puolustusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja valtioneuvoston kanslian lausuntoa sopimuksesta ja sen allekirjoittamisen tarkoituksenmukaisuudesta. Lausuntopyyntöön vastanneet ministeriöt totesivat, ettei niillä ole huomautettavaa sopimuksen allekirjoittamiseen.

Tasavallan presidentti myönsi valtioneuvoston yleisistunnon ratkaisuehdotuksesta 11.11.2022 valtuudet sopimuksen allekirjoittamiseksi Suomen puolesta.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot sosiaali- ja terveysministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäministeriöltä, ympäristöministeriöltä, puolustusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta ja Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Lausuntopalaute selostetaan jaksossa 5.

Vastaukset lausuntopyyntöön ja muut hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella UM019:00/2022.

## **2 Sopimuksen tavoitteet**

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välillä tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tavoite on edistää osapuolten välistä yhteistyötä laaja-alaisesti.

Sopimuksen tarkoituksena on edesauttaa yhteistyötä yhteisten arvojen, kuten ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen vakauden, oikeuden ja turvallisuuden edistämiseksi. Lisäksi sopimus vahvistaa EU:n asemaa Kaakkois-Aasiassa ja helpottaa alueellisen ja globaalin yhteistyön kehittämistä EU:n ja Malesian välillä.

Sopimuksessa käsitellään yleisellä tasolla useita yhteistyöaloja. EU ja Malesia vahvistavat sitoutuvansa demokratian periaatteisiin, oikeusvaltioon ja hyvään hallintoon, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edistämiseen. Lisäksi osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää kestävä kehitystä ja tehdä yhteistyötä ilmastomuutoksen ja globalisaation asettamiin haasteisiin vastaamiseksi.

Oikeudellinen yhteistyö ja turvallisuusyhteistyö sekä kansainvälinen rauha ja vakaus ovat sopimuksen keskeisiä tavoitteita. Osapuolten tavoitteena on sekä kahden- että monenvälisen yhteistyön lisääminen, terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen, vakavimpien rikosten rankaisemattomuuden ehkäiseminen sekä huumausaineita koskeva yhteistyö. Lisäksi sopimuksessa sovitaan asevalvontayhteistyöstä ja aseistariisun edistämisestä ja määrätään tehokkaiden kansallisten vientivalvontajärjestelmien perustamisesta.

Sopimuksella tavoitellaan lisäksi osapuolten välisen kaupan lisäämistä, kaupan edellytysten tukemista ja monenkeskisen kauppajärjestelmän kehittämistä. Osapuolten tavoitteena on EU:n ja Malesian välisen vapaakauppasopimuksen edistäminen, minkä lisäksi ne sopivat käyvänsä vuoropuhelua kauppaan ja investointeihin liittyvistä kysymyksistä ja tekevänsä yhteistyötä pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä parantamiseksi.

Sopimus pyrkii muuttovirtojen hallintaan, osapuolten välisen vuoropuhelumekanismin mahdollistamiseen sekä muuhun yhteistyöhön muun muassa muuttoliikkeen perimmäisiin syihin, salakuljetukseen ja ihmiskauppaan sekä rajaturvallisuuteen liittyen. Osapuolet sitoutuvat ottamaan takaisin oman maansa kansalaiset, joilla ei ole oleskeluoikeutta toisen osapuolen alueella.

Muut sopimuksen yhteistyösitoumukset koskevat matkailua, verotusta, tietoyhteiskuntaa, kyberturvallisuutta, audiovisuaalialaa ja mediaa sekä tiedettä ja teknologiaa, joissa kaikissa tavoitteena on yhteistyön lisääminen yleisellä tasolla. Vastaavista yleisen tason yhteistyöpyrkimyksistä sovitaan myös energiaan, liikenteeseen, koulutukseen ja kulttuuriin, ympäristöasioihin, maa-, kotieläin- ja kalatalouteen, terveyteen, työllisyys- ja sosiaaliasioihin, tilastointiin, julkishallintoon ja katastrofihallintaan liittyen. Lisäksi osapuolten yhteisenä tavoitteena on vuoropuhelun edistäminen kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi osapuolet sopivat yhteisen sekakomitean perustamisesta.

### **3 Keskeiset ehdotukset**

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi puitesopimuksen. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

### **4 Esityksen vaikutukset**

Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella pyritään tiivistämään osapuolten välistä vuoropuhelua ja lisäämään yhteistyötä useilla aloilla. Malesia on EU:n lailla kansainvälisen sääntöoperäisen järjestelmän vakaa kannattaja, ja yhteistyön tiivistymisen voidaan katsoa edesauttavan myös

Suomen intressejä ja tukevan toimintaamme kansainvälisissä yhteyksissä. Sopimuksen ja sen puitteissa tehtävän yhteistyön arvioidaan lisäävän EU:n ja sitä kautta myös Suomen näkyvyyttä ja painoarvoa niin Malesiassa kuin laajemmin Kaakkois-Aasiassa.

EU:n ja Malesian välisen turvallisuusyhteistyön tiivistäminen edistää molempien osapuolten sisäistä turvallisuutta. Suomen kannalta positiivisia vaikutuksia on muun muassa terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä asevalvontaa koskevalla yhteistyöllä. Osapuolet sitoutuvat lisäksi vahvistamaan yhteistyötä muuttoliikekysymyksissä, millä on positiivisia vaikutuksia myös Suomen turvallisuuteen.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kaupallista yhteistyötä koskeva osio luo puitteet EU:n ja Malesian välisen kaupan lisäämiselle sekä kaupan edellytysten ja monenkeskisen kauppajärjestelmän vahvistamiselle. Sopimus sisältää myös kirjauksia hyvää hallintoa, verotusta ja rahoitusvalvontaa koskevasta yhteistyöstä. Näin ollen sopimuksen arvioidaan voimaantullessaan vaikuttavan suotuisasti, joskaan ei välittömästi Suomen talouteen ja suomalaisyritysten toimintaan. Sopimuksella ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon.

Sopimuksella ei ole suoria ympäristövaikutuksia. Välillisesti sen voidaan kuitenkin katsoa edistävän ympäristöpoliittisia tavoitteita. Osapuolet sitoutuvat edistämään kestävä kehitystä sen kaikilla osa-alueilla ja tekemään yhteistyötä ilmastomuutoksen torjumiseksi. Myös sopimukseen kirjattu yhteistyö monenvälisillä foorumeilla edistää jaettuja kehitys- ja ilmastotavoitteita.

Viranomaisten toimintaan sopimus ei suoraan vaikuta. Sopimuksella perustettavan sekakomitean kokouksista johtuvat tehtävät voidaan hoitaa tavanomaisen käytännön edellyttämällä tavalla nykyisellä henkilöstöllä.

## **5 Lausuntopalaute**

Suurin osa lausuntopyyntöön vastanneista ministeriöistä ilmoitti, ettei niillä ole asiassa lausuttavaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö totesi hallituksen esityksen olevan kannatettava ja hyvin linjassa Suomen kansallisten tavoitteiden kanssa. Ministeriö näki, että esityksessä on huomioitu hyvin EU:n ja Malesian välisen koulutus- ja tutkimusyhteistyön edistäminen. Ministeriö piti lisäksi hyvänä, että sopimuksen avulla pyritään löytämään tasapainoa liikkuvuuden tukemiseen jo olemassa olevien ohjelmien ja toimien avulla.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus viittasi lausunnossaan lokakuussa 2022 antamaansa lausuntoon, jossa se totesi sopimuksen sisältävän tiettyjä maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, minkä vuoksi sopimuksen voimaansaattaminen Ahvenanmaalla edellyttää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää. Maakunnan hallitus totesi lisäksi olettavansa, että tapauksissa, joissa sopimusmääräykset kuuluvat EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, Ahvenanmaan erityisasema on otettu tarvittavassa määrin huomioon jo sopimusneuvottelujen aikana.

Lausuntopalaute ei ole antanut aihetta muuttaa hallituksen esitystä sen jatkovalmistelussa.

## **6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön**

### **Sopimus**

### **JOHDANTO**

Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen johdannossa osapuolet vahvistavat sitoutumisensa demokratian periaatteisiin, ihmisoikeuksiin sekä oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteisiin. Osapuolet toteavat sitoumuksensa kestävän kehityksen ja kansainvälisesti hyväksyttyjen työ- ja yhteiskuntaelämän normien edistämiseen sekä tahtonsa lisätä yhteistyötä kestävän sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseksi. Lisäksi johdannossa ilmaistaan osapuolten tahto tiivistää terrorismin torjuntaa, joukkotuhoaseiden leviämistä ehkäisevää ja aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevaa yhteistyötä. Osapuolet korostavat myös muuttoliikekysymyksiä koskevan yhteistyön vahvistamista.

## **I OSASTO: LUONNE JA SOVELTAMISALA**

**1 artikla.** *Yhteistyön perusta.* Artiklan kohdassa 1 todetaan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen olevan osapuolten sisä- ja ulkopoliittikan perusta ja kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen olennainen osa. Osapuolet vahvistavat yhteiset arvonsa ja sitoutuvat Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan sisältämiin arvoihin ja kestävän kehityksen edistämiseen. Yhteistyön todetaan perustuvan vuoropuheluun, keskinäiseen kunnioitukseen, tasavertaiseen kumppanuuteen, konsensusperiaatteeseen ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen. Osapuolet sopivat, että sopimukseen perustuva yhteistyö on niiden lakien, sääntöjen, määräysten ja toimintalinjojen mukaista.

Artiklan 1 kohdan määräysten on jaksossa 9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus tarkemmin selostetun mukaisesti katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

**2 artikla.** *Yhteistyön tavoitteet.* Artiklassa todetaan sopimuksen tavoitteiksi osapuolten välisen kumppanuuden lujittaminen sekä yhteistyön syventäminen ja tehostaminen yhteisten arvojen ja periaatteiden mukaisesti.

## **II OSASTO: KAHDENVÄLINEN, ALUEELLINEN JA KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ**

**3 artikla.** *Yhteistyö alueellisten ja kansainvälisten foorumien ja järjestöjen puitteissa.* Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä muun muassa YK:n, EU:n ja ASEANin vuoropuhelun, ASEANin alueellisen foorumin, Aasia-Eurooppa -kokouksen (ASEM), YK:n kauppajärjestön ja kehityskonferenssin ja Maailman kauppajärjestön (WTO) piirissä. Lisäksi artiklassa todetaan osapuolten edistävän sopimuksen soveltumisalaa kuuluvilla osa-alueilla yhteistyötä ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, järjestöjen ja tiedotusvälineiden välillä.

**4 artikla.** *Alueellinen ja kahdenvälinen yhteistyö.* Artiklassa todetaan osapuolten voivan tehdä yhteisestä sopimuksesta myös alueellisen tason yhteistyötä tai yhdistää molemmat toimintakehykset kullakin sopimuksen kattamalla vuoropuhelu- ja yhteistyöalalla. Yhteistyössä painotetaan EU:n Malesian yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä ja pyritään varmistamaan, että toimet sopivat yhteen muiden toimien kanssa.

## **III OSASTO: KANSAINVÄLISTÄ RAUHAA, TURVALLISUUTTA JA VAKAUTTA KOSKEVA YHTEISTYÖ**

**5 artikla.** *Terrorismin torjunta.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä terrorismin torjunnassa noudattaen YK:n peruskirjan periaatteita, oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta. Yhteistyö kattaa YK:n turvallisuusneuvoston ja YK:n asiaa koskevien päätöslauselmien sekä asiaankuuluvien kansainvälisten yleissopimusten ja asiakirjojen täytäntöönpanon, tiedon- ja näkemystenvaihdon, terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan yhteistyön syventämisen, YK:n jäsenvaltioiden yhteistyön edistämisen, EU:n ja ASEANin sekä ASEM:n puitteissa

tehtävän yhteistyön tehostamisen sekä terrorismin ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtääviä parhaita toimintatapoja koskevan näkemysten vaihdon.

**6 artikla.** *Kansainvälistä yhteisöä koskettavat vakavat rikokset.* Osapuolet vahvistavat tarpeen puuttua vakaviin, koko kansainvälistä yhteisöä koskettaviin rikoksiin. Osapuolet tunnustavat kansainvälisten rikostuomioistuinten roolin kansainvälisen rauhan ja oikeuden edistämiseksi ja korostavat yhteistyötä näiden tuomioistuinten kanssa. Osapuolet sopivat lisäksi yhteistyöstä Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön yleismaailmallisuuden edistämiseksi.

**7 artikla.** *Joukkotuhoaseet.* Artiklan kohdassa 1 osapuolet toteavat joukkotuhoaseiden leviämisen yhdeksi vakavimmista kansainvälisen turvallisuuden uhkatekijöistä ja sopivat yhteistyöstä ja osallistumisesta joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen kansainvälisiä velvoitteitaan noudattamalla ja ne toimeen panemalla. Osapuolet katsovat, että tämä määräys on sopimuksen olennainen osa. Yhteistyö kattaa joukkotuhoaseita koskevien kansainvälisten asiakirjojen allekirjoittamisen ja ratifioimisen tai niihin liittymisen ja niiden yleisen noudattamisen edistämisen, kansallisen vientivalvontajärjestelmän käyttöönoton ja kehittämisen, monenvälisten sopimusten yleisen hyväksymisen ja täytäntöönpanon edistämisen sekä säännöllisen poliittisen vuoropuhelun. Artiklan kohdassa 2 sovitaan kummankin osapuolen ottavan käyttöön tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän sanktioineen. Artiklassa todetaan, ettei vientivalvonnan toteuttaminen saa haitata rauhanomaista kansainvälistä työtä ja ettei aseiden leviämistä saa salata rauhanomaisten käyttötarkoitusten varjolla.

Sopimuksen olennaiseksi osaksi määritelty artiklan 1 kohta kuuluu lainsäädännön alaan tarkemmin jaksossa 9.1 *Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus* selostetun mukaisesti.

Kaksikäyttötutteen valvonnasta on unionin tasolla annettu neuvoston asetus (EY) N:o 428/2009 kaksikäyttötutteen vientiä, siirtoa, välitystä ja kauttakulkua koskevan yhteisen valvontajärjestelmän perustamisesta. Kansallisesti vientivalvontajärjestelmästä on säädetty laissa kaksikäyttötutteen vientivalvonnasta (562/1996) sekä laissa puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012). Artiklan 2 kohta kuuluu osittain lainsäädännön alaan.

**8 artikla.** *Tavanomaiset aseet.* Osapuolet tunnustavat tavanomaisten aseiden siirtoa valvovien sisäisten järjestelmien ja valvonnan vastuullisen soveltamisen tärkeyden sekä aseisiin liittyvän uhkan rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle. Osapuolet sopivat noudattavansa aseiden laitonta kauppaa koskevia kansainvälisiä sitoumuksiaan, panevansa ne täytäntöön ja sitoutuvansa asiaa koskevaan vuoropuheluun. Lisäksi osapuolet sopivat yhteistyöstä tavanomaisten aseiden vastuullisten siirtojen varmistamiseksi ja laittoman kaupan torjumiseksi.

**9 artikla.** *Näkemysten yhteensovittaminen.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä näkemysten yhteensovittamisen edistämiseksi ja korostavat näkemysten yhteensovittamisen merkitystä alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla.

#### **IV OSASTO: KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ**

**10 artikla.** *Yleiset periaatteet.* Osapuolet sopivat kauppaan ja investointeihin liittyviä kysymyksiä koskevasta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä kaupan ja investointien alalla muun muassa pyrkimällä kohti osapuolten välistä vapaakauppasopimusta.

**11 artikla.** *Terveysten ja kasvinsuojeluun liittyvät kysymykset.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Osapuolet keskustelevat, vaihtavat tietoja ja pyrkivät valmiuksien lisäämiseen tähtäävään yhteistyöhön.

**12 artikla.** *Kaupan tekniset esteet.* Osapuolet sitoutuvat edistämään kansainvälisten standardien käyttöä, tekemään standardeihin, teknisiin määräyksiin ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin liittyvää yhteistyötä ja vaihtamaan niitä koskevia tietoja.

**13 artikla.** *Tulli.* Osapuolet sopivat pyrkimyksistä parantaa kansainvälisen kaupan turvallisuutta, vaihtavat tätä varten kokemuksia ja selvittävät mahdollisuuksia muun muassa tulliyhteistyön kehittämiseen ja tullimenettelyjen yksinkertaistamiseen.

**14 artikla.** *Investoinnit.* Osapuolet sopivat tukevansa investointivirtojen kasvattamista ja parantavansa investointeihin liittyvää yhteistyötä.

**15 artikla.** *Kilpailupolitiikka.* Osapuolet sopivat edistävänsä kilpailusääntöjen soveltamista ja siihen liittyvää yhteistyötä.

**16 artikla.** *Palvelut.* Osapuolet sopivat vuoropuhelusta palvelukaupan lisäämiseksi, markkinoillepääsyn ja sähköisen kaupan edistämiseksi sekä pääoman ja teknologian saatavuuden parantamiseksi.

**17 artikla.** *Immateriaalioikeudet.* Osapuolet sitoutuvat toimenpiteisiin immateriaalioikeuksien suojelemiseksi ja noudattamisen varmistamiseksi kansainvälisten normien mukaisesti. Osapuolet sopivat yhteistyöstä sekä tietojen ja kokemusten vaihdosta liittyen muun muassa immateriaalioikeuksien käyttöön ja niiden noudattamisen valvontaan.

## **V OSASTO: YHTEISTYÖ OIKEUS- JA TURVALLISUUSASIOISSA**

**18 artikla.** *Oikeusvaltioperiaate ja oikeudellinen yhteistyö.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä oikeusvaltioperiaatteen ja asiaankuuluvien instituutioiden lujittamiseksi. Osapuolten väliseen oikeudelliseen yhteistyöhön kuuluu myös tietojenvaihto oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä.

**19 artikla.** *Henkilötietojen suoja.* Osapuolet sopivat näkemysten ja tietojen vaihdosta edistääkseen korkeatasoista henkilötietojen suojaa noudattaen kaikkia sovellettavia normeja.

Sopimuksen henkilötietojen suojaa koskevat määräykset eivät luo juridisia takeita henkilötietojen suojalle. Siitä tulee huolehtia erikseen henkilötietoja siirrettäessä kolmansiin maihin siten kuin EU:n tietosuojalainsäädäntö ja Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa käsittelyssä (SopS 35 ja 36/1992, ”ETS nro 108”) edellyttävät.

**20 artikla.** *Muuttoliike.* Osapuolet vahvistavat alueidensa välisen muuttoliikkeen hallitsemisen olevan tärkeää ja sopivat mahdollisuudesta käynnistää vuoropuhelu mistä tahansa molemmille tärkeästä muuttoliikkeeseen liittyvästä aiheesta. Osapuolten yhteistyön todetaan perustuvan tarvearviointiin ja toistensa kuulemiseen. Artiklan 3 kohdassa osapuolet sopivat laittomasti toisen osapuolen alueella oleskelevien kansalaistensa takaisin ottamisesta sitä pyydettyä ja ilman muita kuin matkustusasiakirjoihin ja kansalaisuuden osoittamiseen liittyviä muodollisuuksia. Artiklan kohdassa 4 osapuolet sitoutuvat myöntämään kansalaisilleen viipymättä tarvittavat matkustusasiakirjat 3 kohdan soveltamista varten. Artiklassa todetaan

lisäksi mahdollisuus neuvotella EU:n ja Malesian välinen takaisinottosopimus, mikäli jompikumpi osapuoli katsoo sen tarpeelliseksi.

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla, eikä ulkomaalaista saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Matkustusoikeuden osoittamiseksi myönnettävistä asiakirjoista säädetään passilaissa (671/2006) ja henkilökortin myöntämisestä henkilökorttilaissa (663/2016). Artiklan 3 ja 4 kohdat kuuluvat lainsäädännön alaan.

**21 artikla.** *Konsulisuoja.* Artiklassa Malesia suostuu siihen, että sen alueella edustettujen jäsenvaltioiden diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojelua myös sellaisten jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Malesiassa pysyvää edustustoa, joka pystyisi määrättyssä tapauksessa tosiasialla antamaan konsulisuojelua, samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen.

**22 artikla.** *Laittomat huumausaineet.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä, joka tähtää laittomien huumausaineiden tarjonnan, kaupan ja kysynnän sekä huumausaineiden väärinkäytön kielteisten seurausten vähentämiseen sekä huumausaineiden lähtöaineiden väärinkäytön tehokkaampaan valvontaan. Erikseen sovittavissa yhteistyökeinoissa huomioidaan sovellettavat kansainväliset yleissopimukset ja YK-julistukset. Lisäksi osapuolet sopivat vaihtavansa asiantuntemusta.

**23 artikla.** *Järjestäytynyt rikollisuus ja korruptio.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden ja korruption torjumiseksi esimerkiksi panemalla täytäntöön sovellettavat kansainväliset sopimukset, joiden osapuolia ne ovat.

**24 artikla.** *Rahanpesu ja terrorismin rahoitus.* Osapuolet tunnustavat yhteistyön tarpeen terrorismin rahoituksen ja rahanpesun ehkäisemiseksi. Yhteistyö mahdollistaa asiaa koskevien tietojen vaihdon osapuolten lakien ja määräysten puitteissa. Lisäksi yhteistyö käsittää valmiuksien kehittämistä esimerkiksi hyvien toimintatapojen vaihdon ja koulutuksen avulla, jos osapuolet niin sopivat.

## **VI OSASTO: YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA**

**25 artikla.** *Ihmisoikeudet.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi erikseen sovittavilla aloilla.

**26 artikla.** *Rahoituspalvelut.* Osapuolet sopivat lujittavansa rahoitusalan yhteistyötä ja tunnustavat valmiuksien kehittämisen tärkeyden.

**27 artikla.** *Talouspoliittinen vuoropuhelu.* Osapuolet sopivat tietojen ja kokemusten vaihdosta taloutta koskevista suuntauksista ja talouspolitiikasta, jota toteutetaan alueellisen taloudellisen yhteistyön puitteissa.

**28 artikla.** *Hyvä hallintotapa verotuksen alalla.* Osapuolet sopivat yhteistyön lujittamisesta verotuksen alalla ja sitoutuvat noudattamaan hyvää hallintotapaa verotuksen alalla koskevia periaatteita.

**29 artikla.** *Teollisuuspolitiikka sekä pienet ja keskisuuret yritykset.* Osapuolet toteavat edistävänsä yhteistyötä sopiviksi katsotuilla teollisuuspolitiikan aloilla tavoitteenaan parantaa

pienien ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä. Yhteistyö voi pitää sisällään muun muassa tietojen ja kokemusten vaihtoa, talouden toimijoiden välisten yhteyksien edistämistä ja toiminnan helpottamista sekä yritysten yhteiskuntavastuun edistämistä.

**30 artikla. Matkailu.** Osapuolet sopivat pyrkivänsä parantamaan tietojenvaihtoa ja määrittelemään parhaita toimintatapoja matkailualan tasapainoisen ja kestäväen kehityksen varmistamiseksi sekä kehittämään yhteistyötä luonnon ja kulttuuriperinnön suojelemiseksi.

**31 artikla. Tietoyhteiskunta.** Osapuolet sopivat näkemyksien vaihdosta tieto- ja viestintätekniikkaa koskevista kysymyksistä tavoitteenaan edistää talouden kehitystä. Vuoropuhelun ja parhaiden toimintatapojen jakamisen lisäksi yhteistyö voi pitää sisällään tutkimusyhteistyön edistämistä.

**32 artikla. Kyberturvallisuus.** Osapuolet sopivat kyberturvallisuutta koskevasta yhteistyöstä vaihtamalla tietoa lainsäädäntönsä ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteidensa mukaisesti.

**33 artikla. Audiovisuaaliala ja media.** Osapuolet sopivat vuoropuhelusta yhteistyön edistämiseksi audiovisuaali- ja media-alan toimijoiden välillä.

## **VII OSASTO: YHTEISTYÖ TIETEEN, TEKNOLOGIAN JA INNOVOINNIN ALALLA**

**34 artikla. Tiede, teknologia ja innovointi.** Osapuolet sopivat kehittävänsä tieteeseen, teknologiaan ja innovointiin liittyvää yhteistyötä osapuolten lakien ja sääntöjen mukaisesti sekä vastavuoroisuuteen perustuen. Yhteistyössä varmistetaan immateriaalioikeuksien riittävä suojaaminen. Mahdollisiksi yhteistyöaloiksi mainitaan muun muassa bioteknologia, kyberturvallisuus, avaruusteknologia ja uusiutuva energia. Mahdollisiksi yhteistyömuodoiksi mainitaan tietojen vaihtaminen, strategisten tutkimuskumppanuuksien edistäminen sekä tutkijoiden koulutuksen ja tutkijavaihdon edistäminen. Osapuolet tukevat omien korkeakoulujensa, tutkimuskeskustensa ja tuotantoalojensa osallistumista yhteistyöhön.

**35 artikla. Vihreä teknologia.** Osapuolet sopivat yhteistyöstä vihreän teknologian alalla tavoitteenaan helpottaa vihreän teknologian käyttöönottoa, edistää teknologiaan liittyvien valmiuksien kehittämistä osapuolten sopimalla tavalla, edistää kansalaisvalistusta ja yleistä tietoisuutta ja edistää ja käyttää ympäristöteknologioita, -tuotteita ja -palveluja. Yhteistyötä voidaan toteuttaa esimerkiksi vuoropuhelun, tietojenvaihdon, seminaarien ja työpajojen muodossa.

**36 artikla. Energia.** Osapuolet sopivat pyrkivänsä energia-alan yhteistyön lisäämiseen tavoitteenaan energian tarjonnan monipuolistaminen ja uusien energiamuotojen kehittäminen, energiatehokkuuden ja energian kestäväen tuotantoon ja käyttöön tarkoitetun teknologian siirron edistäminen, ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyvän yhteistyön tehostaminen sekä energia-alan valmiuksien kehittäminen ja investointien helpottaminen. Osapuolet sopivat edistävänsä vastavuoroisesti hyödyttäviä yhteyksiä ja tarvittaessa myös yhteistä tutkimusta ja pitävät tärkeänä käsitellä kohtuuhintaisten energiapalveluiden ja kestäväen kehityksen välisiä yhteyksiä.

**37 artikla. Liikenne.** Osapuolet sopivat yhteistyöstä molemmille tärkeillä osa-alueilla kattaen kaikki liikennemuodot ja niiden yhdistelmät sekä pitäen sisällään tavaroiden ja matkustajien liikkumisen helpottamisen. Lentoliikenteen alalla yhteistyön tarkoituksena on edistää muun muassa tekniikan ja sääntelyn lähentämistä, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja

taloussuhteiden kehittämistä. Meriliikenteen alalla yhteistyön tavoitteena on edistää muun muassa vuoropuhelua ja näkemysten vaihtoa.

**38 artikla.** *Koulutus ja kulttuuri.* Osapuolet sopivat edistävänsä koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä sekä kulttuurivaihtoa, ihmisten välisiä yhteyksiä ja korkeakouluille suunnattujen ja tutkijoiden liikkuvuutta ja koulutusta edistävien toimien toteutusta. Osapuolet sopivat lisäksi keskustelewansa ja tekevänsä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla ja edistävänsä YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön Unescon kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen periaatteita.

**39 artikla.** *Ympäristö ja luonnonvarat.* Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen, luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevaan yleissopimukseen sekä YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin (v. 1992) ja myöhempien huippukokousten tuloksiin. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen kestävään kehitykseen tähtäävää ympäristön suojelua ja ympäristön tilan parantamista. Mahdollisia yhteistyöaloja ovat muun muassa ympäristötietoisuuden lisääminen, ilmastonmuutokseen liittyviin haasteisiin vastaaminen, metsävarojen kestävään hallintointiin liittyvän yhteistyön tehostaminen, luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunta, meri- ja rannikkoympäristön suojelun parantaminen ja ilmanlaadun parantaminen.

**40 artikla.** *Maatalous, kotieläintalous, kalatalous ja maaseudun kehittäminen.* Osapuolet sopivat edistävänsä maataloutta, kotieläintaloutta, kalataloutta ja maaseudun kehittämistä koskevaa vuoropuhelua. Tiedonvaihdosta sovitaan muun muassa maatalouspolitiikkaan, eläinten hyvinvointia koskeviin toimintaperiaatteisiin, kasvilajikkeiden suojaamiseen, tietokantojen kehittämiseen, koulutukseen, kestävään meri- ja kalastuspolitiikkaan sekä laittomien, ilmoittamattomien ja sääntelemättömien kalastuskäytäntöjen torjumiseen liittyen.

**41 artikla.** *Terveys.* Osapuolet sopivat terveysalan yhteistyöstä, joka toteutetaan ensisijaisesti tietoja vaihtamalla, henkilövaihtojen, apurahojen ja koulutusohjelmien kautta sekä edistämällä kansainvälisten terveyssopimusten kattavaa ja oikea-aikaista toimeenpanoa.

**42 artikla.** *Työllisyys- ja sosiaaliasiat.* Osapuolet sopivat lisäävänsä yhteistyötään työllisyys- ja sosiaaliasioissa ja edistävänsä täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä ihmisarvoista työtä. Osapuolet vahvistavat sitoutuvansa edistämään ja noudattamaan kansainvälisesti tunnustettujen työelämän ja sosiaalisten perusnormien periaatteita. Mahdollisia yhteistyömuotoja voivat olla muun muassa osapuolten sopimat erityisohjelmat- ja hankkeet sekä vuoropuhelu, yhteistyö ja aloitteet kahden- tai monenvälisesti.

**43 artikla.** *Tilastointi.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä tilastointivalmiuksien kehittämiseksi sekä tilastointimenetelmien ja -käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi.

**44 artikla.** *Kansalaisyhteiskunta.* Osapuolten todetaan tunnustavan kansalaisyhteiskunnan merkityksen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen perustuvan yhteistyön tukemisessa ja pyrkivän vuoropuheluun sen kanssa.

**45 artikla.** *Julkishallinto.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä julkishallinnon valmiuksien kehittämiseksi muun muassa vaihtamalla näkemyksiä parhaista toimintatavoista.

**46 artikla.** *Katastrofihallinta.* Osapuolet tunnustavat tarpeen minimoida luonnon ja ihmisen aiheuttamien katastrofien vaikutukset ja vahvistavat sitoumuksensa tähän liittyvään

yhteistyöhön sekä kahden- että monenvälisesti. Yhteistyötä voidaan toteuttaa esimerkiksi parhaita toimintatapoja jakamalla, valmiuksia kehittämällä ja tietoja vaihtamalla.

## VIII OSASTO: YHTEISTYÖTAVAT

**47 artikla.** *Yhteistyöresurssit.* Osapuolet sopivat, että ne varaavat sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi asianmukaiset resurssit omien valmiuksiensa sallimissa rajoissa.

**48 artikla.** *Rahoitustuki ja taloudelliset edut.* Osapuolet sopivat panevansa sopimuksen perusteella myönnettävän EU:n rahoitustuen täytäntöön moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Lisäksi osapuolet sopivat toimenpiteistä petosten, korruption ja muun taloudellisiin etuihin vaikuttavan laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi omien lakiansa ja sääntöjensä mukaisesti.

**49 artikla.** *Yhteistyöjärjestelyistä johtuva immateriaalioikeudet.* Artiklassa todetaan, että sopimukseen perustuvista yhteistyöjärjestelyistä johtuvat immateriaalioikeudet suojataan ja niiden noudattamista valvotaan osapuolten lakien ja soveltuvien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

## IX OSASTO: INSTITUTIONAALINEN RAKENNE

**50 artikla.** *Sekakomitea.* Artiklassa sovitaan osapuolten välisen sekakomitean perustamisesta, kokoontumistiheydestä ja mahdollisuudesta perustaa sekakomitealle raportoivia työryhmiä. Lisäksi sovitaan komitean tehtävistä, joita ovat muun muassa sopimuksen täytäntöönpanon valvonta, suositusten antaminen sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi, sopimuksen tulkintaa koskevien näkemyserojen ratkaiseminen ja velvoitteiden täyttämättä jättämisen tutkiminen ja neuvottelu sovintoratkaisun löytämiseksi.

## X OSASTO: LOPPUMÄÄRÄYKSET

**51 artikla.** *Tietojen julkistaminen.* Artiklassa todetaan, ettei sopimuksen sisällön katsota edellyttävän, että osapuolet antavat tietoja, joiden luovuttamisen ne katsovat turvallisuusetujensa tai kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämisen vastaiseksi. Osapuolet sitoutuvat suojaamaan sopimuksen perusteella vaihdettuja tietoja asianmukaisesti.

**52 artikla.** *Muut sopimukset.* Artiklassa määrätään, ettei kumppanuus- ja yhteistyösopimus vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen, joita osapuolet ovat tehneet suhteessa kolmansiin maihin ja kansainvälisiin järjestöihin. Lisäksi todetaan, että osapuolet voivat tehdä erityissopimuksia kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kattamilla yhteistyöaloilla.

**53 artikla.** *Velvoitteiden täyttäminen.* Artiklassa määrätään sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämättä jättämisen seurauksista. Artiklan mukaan osapuoli, joka katsoo sopimusta rikon, voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet, mikäli sekakomitean neuvotteluissa ei päästä molempia tyydyttävään ratkaisuun. Aiheellisilla toimenpiteillä tarkoitetaan mitä tahansa sekakomitean suositamaa oikeasuhtaista toimenpidettä tai sopimuksen soveltamisen keskeyttämistä osittain tai kokonaan. Kiireellisiä toimia vaativina sopimusrikkomuksina pidetään 1 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sisältämien velvoitteiden täyttämättä jättämistä.

**54 artikla.** *Helpottaminen.* Artiklassa sovitaan osapuolten järjestävän sopimuksen nojalla tehtävän yhteistyön toteuttamiseen osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tarvittavat fasilitetit.

**55 artikla.** *Alueellinen soveltaminen.* Artiklassa todetaan, että sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan unionista ja sen toiminnasta tehtyjä sopimuksia niissä määrättyin edellytyksin, sekä Malesian alueeseen.

**56 artikla.** *Osapuolten määritelmä.* Artiklassa todetaan, että sopimuksen osapuolilla tarkoitetaan EU:ta tai sen jäsenvaltioita tai EU:ta ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti sekä Malesian hallitusta.

**57 artikla.** *Sopimuksen kehittäminen ja muuttaminen.* Artiklassa todetaan, että osapuolet voivat esittää kirjallisesti ehdotuksia yhteistyön soveltamisalan laajentamiseksi tai sopimuksen minkä tahansa määräyksen muuttamiseksi. Yhteistyön laajentamisesta tai sopimuksen muuttamisesta sovitaan kirjallisesti asianmukaisilla, yhteisesti sovituilla välineillä.

**58 artikla.** *Voimaantulo ja kesto.* Artiklassa määrätään sopimuksen voimaantulon ajankohdasta, voimassaolon kestosta ja jatkumisesta sekä sopimuksen irtisanomisesta. Artiklan mukaan sopimus tehdään viideksi vuodeksi, minkä jälkeen sopimuksen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä vuodeksi kerrallaan.

**59 artikla.** *Ilmoitukset.* Artiklassa sovitaan, että Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö ja Malesian ulkoasiainministeriö ovat tahoja, joille tehdään 58 artiklan mukaiset ilmoitukset sopimuksen voimaantuloon ja irtisanomiseen liittyen.

**60 artikla.** *Todistusvoimainen teksti.* Artiklassa todetaan kielet, joilla sopimus on tehty, sekä niiden yhtäläinen todistusvoimaisuus.

## **7 Voimaantulo**

Sopimuksen osapuolet hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jälkimmäinen osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle tätä varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Sopimuksen on tähän mennessä hyväksynyt kansallisesti 12 EU-jäsenvaltiota. Euroopan unionin neuvosto tekee päätöksen sopimuksen tekemisestä unionin puolesta todennäköisesti sen jälkeen, kun sen kaikki jäsenvaltiot ovat ensiksi ilmoittaneet kansallisten menettelyiden loppuunsaattamisesta. Euroopan parlamentti on antanut hyväksyntänsä sopimuksen tekemisestä kesäkuussa 2023. Malesia ei ole vielä ilmoittanut hyväksyneensä sopimusta.

## **8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus**

Sopimukseen sisältyy määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluvia aloja koskevia määräyksiä sisältyy ainakin 29 artiklaan (teollisuuspolitiikka sekä pienet ja keskisuuret yritykset), 33 artiklaan (audiovisuaaliala ja media), 37 artiklaan (liikenne), 38 artiklaan (koulutus ja kulttuuri), 39 artiklaan (ympäristö ja luonnonvarat), 40 artiklaan (maatalous, kotieläintalous, kalatalous ja maaseudun kehittäminen), 41 artiklaan (terveys), 42 artiklaan (työllisyys- ja sosiaaliasiat) ja 43 artiklaan (tilastointi).

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, sopimuksen voimaansaattamissädökselle on tarpeen saada Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaisesti Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntä.

## **9 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys**

### **9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus**

#### *Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako*

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välillä tehtävä kumppanuutta ja yhteistyötä koskeva puitesopimus on luonteeltaan niin sanottu sekasopimus. Sopimuksen määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan ja osittain unionin yksinomaiseen toimivaltaan tai unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Vakiintuneen käytännön mukaan eduskunta hyväksyy tällaisen sopimuksen vain niiltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (esim. PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001 vp, PeVL 16/2004 vp, PeVL 24/2004 vp).

Käsiteltävänä olevassa sopimuksessa toimivallan jako ei ole yksiselitteinen, koska kyse on EU:n ja sen jäsenvaltioiden kolmannen valtion kanssa tekemästä sopimuksesta, jonka sopimusvelvoitteet ovat sekä unioniin että sen jäsenvaltioihin kohdistuvia yhteistyövelvoitteita. Toimivallanjakoa ei ole myöskään osoitettu sopimuksen määräyksissä.

Euroopan unionilla voidaan katsoa olevan yksinomaista toimivaltaa ainakin osan 10 artiklan (yleiset periaatteet kauppaan ja investointeihin liittyvän yhteistyön osalta), 11 artiklan (terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvät kysymykset), 12 artiklan (kaupan tekniset esteet), 13 artiklan (tulli), 14 artiklan (investoinnit), 15 artiklan (kilpailupolitiikka), 16 artiklan (palvelut) ja 17 artiklan (immateriaalioikeudet) määräysten osalta. Sopimuksen muut määräykset kuuluvat joko jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan tai unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

#### *Lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset*

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteet määräykset. Kansainvälisen velvoitteen määräykset on luettava lainsäädännön alaan kuuluviksi, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta määräyksestä on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa todetaan, että sopimuksen olennaisen osan muodostavat demokratian, oikeusvaltioperiaatteen sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja sopimusosapuoliin sovellettavissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 45/2000

vp; PeVL 31/2001 vp), etteivät sellaiset yleispiirteiset ja julistuksenomaiset määräykset, joissa sopimusosapuolet vahvistavat sitoumuksensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, vaikuta Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen ihmisoikeuksien alalla. Asiaa koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta kuitenkin totesi, että tällaisilla määräyksillä oli aikaisempaan verrattuna uudentyyppistä sitovaa merkitystä kyseessä olleeseen sopimukseen sisältyneen neuvottelu- ja sanktiomenettelyn vuoksi. Tästä johtuen sopimuksen ihmisoikeusmääräysten oli katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan (ks. PeVL 31/2001 vp).

Edellä mainitussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa käsitellyssä sopimuksessa sen neuvottelu- ja sanktiomenettelyä koskevaan artiklaan oli nimenomaisesti kirjattu sopimuksen soveltamatta jättäminen viimeisenä keinona, jota voidaan käyttää tapauksessa, jossa toinen osapuoli on rikkonut sopimuksen olennaiseksi osaksi määritellyjä ihmisoikeuksia sekä demokratian ja oikeusvaltion periaatetta koskevaa määräystä. Nyt kyseessä olevan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen 53 artiklan 2 kohdassa määrätään, että sopimusrikkomuksen johdosta toinen osapuoli voi ryhtyä ”aiheellisiin toimenpiteisiin”, jollaisiksi määritellään myös sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen osittain tai kokonaan. Lisäksi on huomioitava, että sopimuksen olennaisten osien rikkominen on sopimuksessa todettu kiireellisiä toimia vaativaksi sopimusrikkomukseksi. Tämän perusteella sopimuksen 53 artiklan määräysten soveltamisen voidaan tulkita johtavan tilanteeseen, jossa sopimuksen olennaiseksi osaksi määritellyllä 1 artiklan 1 kohdalla on perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (ks. PeVL 31/2001 vp) tarkoittamaa uudentyyppistä sitovaa merkitystä. Näin ollen 1 artiklan 1 kohdan määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Myös sopimuksen joukkotuhoojien leviämisen estämistä koskeva 7 artiklan 1 kohta on määritellyt sopimuksen olennaiseksi osaksi. Tämän määräyksen rikkominen mahdollistaa sopimuksen 53 artiklan mukaisen sopimusrikkomusmenettelyn käytön ja sopimukseen perustuvien velvoitteiden soveltamisen keskeyttämisen ”kiireellisesti”. Näin ollen myös tällä määräyksellä voidaan edellä selostetut perustelut huomioiden arvioida olevan perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 31/2001 vp tarkoitettua sitovaa merkitystä. Tästä syystä 7 artiklan 1 kohdan on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan osapuolten tulee ottaa käyttöön kansallinen vientivalvontajärjestelmä, joka sisältää tehokkaita seuraamuksia vientivalvonnan laiminlyömisestä. Yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista on perustuslain 80 §:n mukaan säädettävä lailla. Perustuslain 8 §:n mukaan rikoksena rangaistava teko ja siitä seuraava rangaistus tulee määritellä lain tasolla. Näin ollen määräys kansallisen vientivalvontajärjestelmän ylläpitämisestä seuraamuksineen kuuluu lainsäädännön alaan. Kyseinen sopimusmääräys ei kuitenkaan edellytä kansallisia lainsäädäntötoimia. Vientivalvonnasta on annettu laintasoista kansallista sääntelyä laissa kaksikäyttötuotteiden valvonnasta (562/1996) sekä laissa puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012).

Sopimuksen muuttoliikettä koskevan 20 artiklan 3 kohdan mukaan osapuolilla on velvollisuus ottaa takaisin laittomasti toisen osapuolen alueella oleskelevat kansalaisensa. 20 artiklan 4 kohdan mukaan sopimusosapuolet sitoutuvat myöntämään asianmukaiset matkustusasiakirjat 3 kohdan soveltamista varten. Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla eikä ulkomaalaista saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Matkustus-oikeuden osoittamiseksi myönnettävistä asiakirjoista säädetään passilaissa (671/2006) ja henkilökortin myöntämisestä henkilökorttilaissa (663/2016). Sopimuksen 20 artiklan 3 ja 4 kohdat sisältävät näin ollen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Edellä mainitut määräykset eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Muut sopimuksen määräykset ovat lähinnä yleispiirteisiä, yhteistyötä koskevia velvoitteita, joiden ei vakiintuneen käytännön mukaan katsota vaikuttavan Suomen kansainvälisen velvoitteen sisältöön tai laajuuteen.

## **9.2 Käsittelyjärjestys**

Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

### *1. ponsi*

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välillä Brysselissä 14.12.2022 tehdyn puitesopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

### *2. ponsi*

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

## **Laki**

### **kumppanuutta ja yhteistyötä koskevasta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välisestä puitesopimuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### **1 §**

Kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välillä Brysselissä 14 päivänä joulukuuta 2022 tehdyn puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

#### **2 §**

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaasaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

#### **3 §**

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

---

Helsingissä 5 syyskuuta 2024

**Pääministeri**

**Petteri Orpo**

Ulkoministeri Elina Valtonen

**EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ MALESIAN  
HALLITUKSEN VÄLINEN KUMPPANUUTTA JA YHTEISTYÖTÄ KOSKEVA  
PUITESOPIMUS**

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'EU',

ja

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKin TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

KROATIAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIKEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltioita, jäljempänä 'jäsenvaltiot',

sekä

MALESIAN HALLITUS, jäljempänä 'Malesia',

jäljempänä yksin 'osapuoli' ja yhdessä 'osapuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten perinteiset ystävällismieliset suhteet sekä niitä yhdistävät läheiset historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet,

KATSOVAT, että osapuolten keskinäisten suhteiden kokonaisvaltaisuus on erityisen tärkeää,

KATSOVAT, että tämä sopimus muodostaa osan osapuolten välisiä laajempia ja yhtenäisiä suhteita, jotka perustuvat sopimukseen, joiden osapuolia ne molemmat ovat,

TUNNUSTAVAT suvaitsevaisuuden, hyväksynnän ja keskinäisen kunnioituksen merkityksen monipuolisessa ja monimuotoisessa kansainvälisessä yhteisössä ja tunnustavat näkemysten yhteensovittamisen tärkeyden,

VAHVISTAVAT osapuolten sitoutumisen kunnioittamaan demokratian periaatteita sekä ihmisoikeuksia sellaisina kuin ne vahvistetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 hyväksymässä, ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa asiaankuuluvissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joita sovelletaan osapuoliin,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteisiin ja toiveensa lisätä kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistymistä ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteen ja ympäristönsuojelun vaatimukset,

HALUAVAT lisätä yhteistyötä kansainvälisen vakauden, oikeuden ja turvallisuuden alalla perusedellytyksenä kestävän sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseksi, köyhyyden poistamiseksi ja 25 päivänä syyskuuta 2015 annetulla Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselmalla No. 70/1 hyväksytyn kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman edistämiseksi,

KATSOVAT, että terrorismi on uhka kansainväliselle turvallisuudelle, ja HALUAVAT tiivistää terrorismin torjuntaa koskevaa vuoropuheluaan ja yhteistyötään asiaankuuluvien Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston asiakirjojen ja erityisesti päätöslauselman 1373 (2001) mukaisesti,

ILMAISEVAT sitoumuksensa ehkäistä ja torjua terrorismin kaikkia muotoja sekä kehittää tehokkaita kansainvälisiä välineitä sen kitkemiseksi,

TUNNUSTAVAT, että terrorismin torjumiseksi toteutettavien toimenpiteiden on oltava osapuolille kansainvälisestä oikeudesta ja erityisesti kansainvälisestä ihmisoikeuksista koskevasta oikeudesta ja humanitaarisesta oikeudesta johtuvien velvollisuuksien mukaisia,

VAHVISTAVAT, että vakavimmat kansainvälistä yhteisöä koskevat rikokset eivät saa jäädä rankaisematta, ja katsovat, että kansainväliset rikostuomioistuimet, mukaan lukien Kansainvälinen rikostuomioistuin, edistävät merkittäväällä tavalla kansainvälistä rauhaa ja oikeutta,

KATSOVAT, että joukkotuhouksien ja niiden kantolaitteiden leviäminen on merkittävä uhka kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle, ja haluavat vahvistaa vuoropuheluaan ja yhteistyötään tällä alalla,

TUNNUSTAVAT, että tavanomaisten aseiden hallitsematon leviäminen on uhka kansainväliselle ja alueelliselle rauhalle, turvallisuudelle ja vakaudelle, ja tunnustavat, että on tarpeen tehdä yhteistyötä, jotta voidaan varmistaa tavanomaisten aseiden vastuullinen siirto sekä pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjunta,

TUNNUSTAVAT Euroopan talousyhteisön sekä Indonesian, Malesian, Filippiinien, Singaporen ja Thaimaan, jotka ovat Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN) jäseniä, välillä 7 päivänä maaliskuuta 1980 Kuala Lumpurissa allekirjoitetun yhteistyösopimuksen ja siihen myöhemmin lisättyjen liittymispöytäkirjojen tärkeyden,

KATSOVAT, että on tärkeää lujittaa osapuolten nykyisiä suhteita niiden keskinäisen yhteistyön lisäämiseksi, ja haluavat yhdessä vakiinnuttaa, syventää ja monipuolistaa suhteitaan yhteistä etua koskevilla aloilla,

ILMAISEVAT sitoumuksensa edistää kestävästä kehityksestä sen kaikilla osa-alueilla, mukaan lukien ympäristönsuojelu ja tehokas yhteistyö ilmastomuutoksen torjumiseksi,

ILMAISEVAT sitoumuksensa edistää kansainvälisesti hyväksyttyjä työ- ja yhteiskuntaelämän normeja,

KOROSTAVAT, että on tärkeää vahvistaa yhteistyötä muuttoliikekysymyksissä,

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättävät tehdä tämän sopimuksen puitteissa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alaa koskevia erityissopimuksia, joita EU voi tehdä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevien sopimusten määräykset eivät sido Irlantia, ellei EU samanaikaisesti Irlannin kanssa Irlannin aiempien kahdenvälisen suhteiden osalta ilmoita Malesialle, että tällaiset tulevat erityissopimukset sitovat Irlantia EU:n osana Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Vastaavasti tämän sopimuksen täytäntöön panemiseksi edellä mainitun osaston nojalla myöhemmin toteutettavat EU:n sisäiset toimenpiteet eivät sido Irlantia, jos se ei ole ilmoittanut haluavansa osallistua tällaisiin toimenpiteisiin tai hyväksyä ne pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Osapuolet PANEVAT LISÄKSI MERKILLE, että tällaiset tulevat erityissopimukset tai tällaiset

myöhemmin toteutettavat EU:n sisäiset toimenpiteet kuuluvat mainittuihin perussopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

## I OSASTO

### LUONNE JA SOVELTAMISALA

#### 1 ARTIKLA

##### Yhteistyön perusta

1. Demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa asiaankuuluvissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joita sovelletaan osapuoliin, sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen ovat osapuolten sisä- ja ulkopoliittikan perusta ja tämän sopimuksen olennainen osa.
2. Osapuolet vahvistavat yhteiset arvonsa sellaisina kuin ne kirjattu San Franciscossa 26 päivänä kesäkuuta 1945 allekirjoitettuun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan.
3. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää kestävästä kehitystä, tehdä yhteistyötä ilmastonmuutoksen ja globalisaation asettamiin haasteisiin vastaamiseksi ja edistää kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden saavuttamista, erityisesti kestävästä kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelmassa uudistetun maailmanlaajuisen kehityskumppanuuden vahvistamista.
4. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa hyvän hallintotavan periaatteisiin kaikilta osin.
5. Tämän sopimuksen täytäntöönpano perustuu vuoropuhelun, keskinäisen kunnioituksen, tasavertaisen kumppanuuden, konsensuksen ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamisen periaatteisiin.
6. Osapuolet sopivat, että tähän sopimukseen perustuva yhteistyö on niiden lakien, sääntöjen, määräysten ja toimintalinjojen mukaista.

#### 2 ARTIKLA

##### Yhteistyön tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteina on luoda osapuolten välille vahvistettu kumppanuus sekä syventää ja tehostaa yhteistyötä yhteistä etua koskevissa asioissa jaettujen arvojen ja yhteisten periaatteiden mukaisesti.

## II OSASTO

### KAHDENVÄLINEN, ALUEELLINEN JA KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

#### 3 ARTIKLA

Yhteistyö alueellisten ja kansainvälisten foorumien ja järjestöjen puitteissa

1. Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan näkemyksiä ja tekemään yhteistyötä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja järjestöissä, joihin kuuluvat muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ja sen erityisjärjestöt, EU:n ja ASEANin vuoropuhelu, ASEANin alueellinen foorumi, Aasia–Eurooppa-kokous (ASEM), YK:n kauppa- ja kehityskonferenssi ja Maailman kauppajärjestö (WTO).

2. Osapuolet editävät myös yhteistyötä ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, valtiosta riippumattomien järjestöjen ja viestimien välillä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla osa-alueilla. Tällainen yhteistyö voi pitää sisällään varsinkin koulutuksen tarjoamista, työpajojen ja seminaarien järjestämistä, asiantuntijavaihtoa, selvitysten laatimista ja muita osapuolten sopimia toimia.

#### 4 ARTIKLA

##### Alueellinen ja kahdenvälinen yhteistyö

Osapuolet voivat tehdä yhteisestä sopimuksesta kullakin tämän sopimuksen kattamalla vuoropuhelu- ja yhteistyöalalla myös alueellisen tason yhteistyötä tai yhdistää kahdenväliset ja alueelliset toimintakehykset ottaen huomioon asianomaisten alueellisten ryhmittymien alueelliset päätöksentekomenettelyt sekä painottaen tähän sopimukseen liittyviä kysymyksiä. Valitessaan tarkoitukseen parhaiten sopivaa toimintakehystä osapuolet pyrkivät maksimoimaan kaikkiin asianomaisiin osapuoliin kohdistuvan vaikutuksen ja lisäämään niiden osallistumista hyödyntäen käytettävissä olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti ja varmistaen, että toimet sopivat yhteen muiden toimien kanssa.

#### III OSASTO

##### KANSAINVÄLISTÄ RAUHAA, TURVALLISUUTTA JA VAKAUTTA KOSKEVA YHTEISTYÖ

#### 5 ARTIKLA

##### Terrorismin torjunta

Osapuolet vahvistavat terrorismin ehkäisemisen ja torjunnan tärkeyden noudattaen kaikilta osin YK:n peruskirjan periaatteita, oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta, mukaan lukien sovellettava kansainvälinen ihmisoikeuksia koskeva oikeus ja humanitaarinen oikeus, ja ottaen huomioon YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaan No. 60/288 (2006) sisältyvän YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian, sellaisena kuin se on tarkistettuna YK:n yleiskokouksen päätöslauselmilla No. 62/272 (2008) ja No. 64/297 (2010). Osapuolet tekevät yhteistyötä terroritekojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi näissä puitteissa ja erityisesti

a) panemalla täytäntöön YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 1267 (1999), 1373 (2001) ja 1822 (2008) sekä muut asiaankuuluvat YK:n päätöslauselmat ja ratifioimalla ja panemalla täytäntöön muut asiaankuuluvat kansainväliset yleissopimukset ja asiakirjat;

b) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisen oikeuden ja sisäisen lainsäädännön mukaisesti;

c) vaihtamalla näkemyksiä terrorismin ja terroritekoihin kannustamisen torjuntakeinoista ja -menetelmistä, tekniset seikat ja koulutus mukaan lukien, ja vaihtamalla kokemuksia terrorismin ehkäisystä;

d) syventämällä yhteistyön kautta terrorismin ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa kansainvälistä yhteisymmärrystä asiaankuuluvan sääntelykehyksen puitteissa ja pyrkimällä mahdollisimman pian sopimukseen laajasta kansainvälistä terrorismia koskevasta yleissopimuksesta, jolla täydennetään nykyisiä YK:n ja muita sovellettavia kansainvälisiä terrorismin-vastaisia asiakirjoja;

e) edistämällä YK:n jäsenvaltioiden yhteistyötä, jotta YK:n maailmanlaajuinen terrorismin-vastainen strategia pantaisiin tosiasiallisesti täytäntöön kaikin soveltuvin keinoin;

f) tekemällä ja tehostamalla yhteistyötään terrorismin torjunnan alalla EU:n ja ASEANin vuoropuhelun ja ASEM:n puitteissa;

g) vaihtamalla terrorismin ehkäisemistä ja torjuntaa koskevia parhaita toimintatapoja.

## 6 ARTIKLA

### Kansainvälistä yhteisöä koskettavat vakavat rikokset

1. Osapuolet vahvistavat, että vakavimmat kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset eivät saa jäädä rankaisematta ja että niihin on puututtava toteuttamalla toimenpiteet tarvittaessa joko sisäisellä tai kansainvälisellä tasolla osapuolten lakien ja sovellettavien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Kyseisiin toimenpiteisiin voi kuulua diplomaattisia, humanitaarisia ja muita rauhanomaisia keinoja sekä asian vieminen kansainvälisiin rikostuomioistuimiin.

2. Osapuolet katsovat, että kansainväliset rikostuomioistuimet, mukaan lukien Kansainvälinen rikostuomioistuin, edistävät merkittävällä tavalla kansainvälistä rauhaa ja oikeutta.

3. Osapuolet toistavat, että on tärkeää tehdä yhteistyötä kyseisten tuomioistuinten kanssa osapuolten lakien ja sovellettavien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

4. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön yleismaailmallisuutta.

## 7 ARTIKLA

### Joukkotuhoaseet

1. Osapuolet vahvistavat, että niiden tavoitteena on lujittaa joukkotuhoaseita koskevia kansainvälisiä järjestelmiä. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja edistävät kansainvälistä vakautta ja turvallisuutta noudattamalla kaikilta osin kansainvälisten aseistariisunta- ja asesulkusopimusten mukaisia velvoitteitaan ja muita asioita koskevia kansainvälisiä velvoitteita YK:n peruskirjan puitteissa ja panemalla ne täytäntöön kansallisella tasolla. Tämä määräys on tämän sopimuksen olennainen osa.

2. Osapuolet tekevät myös yhteistyötä ja edistävät aseistariisuntaa ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevia kansainvälisiä järjestelmiä

a) toteuttamalla tarvittavat toimenpiteet kaikkien muiden joukkotuhoaseita koskevien kansainvälisten asiakirjojen allekirjoittamista ja ratifioimista tai niihin liittymistä ja niiden täyttä täytäntöönpanoa varten sekä edistämällä niiden yleismaailmallisuutta;

b) ottamalla käyttöön tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän, jolla valvotaan joukkotuhoaseisiin liittyvien tavaroiden vientiä ja kauttakulkua sekä kaksikäyttöteknologian loppukäyttöä ja joka sisältää tehokkaita seuraamuksia vientivalvonnan laiminlyömisestä, ja kehittämällä sitä edelleen;

c) edistämällä sovellettavien monenvälisten sopimusten yleistä hyväksymistä ja täyttä täytäntöönpanoa.

3. Osapuolet katsovat, että vientivalvonnan toteuttaminen ei saisi haitata kansainvälistä yhteistyötä rauhanomaisia tarkoituksia varten käytettävien materiaalien, laitteiden ja teknologian kehitystä ja että aseiden leviämistä ei saa salata rauhanomaisten käyttötarkoitusten varjolla.

4. Osapuolet käyvät säännöllistä poliittista vuoropuhelua, jolla täydennetään ja tehostetaan niiden sitoumuksia tämän artiklan nojalla. Tällaista vuoropuhelua voidaan käydä alueellisesti.

## 8 ARTIKLA

### Tavanomaiset aseet

1. Osapuolet tunnustavat sisäisten valvontajärjestelmien merkityksen tavanomaisten aseiden siirroissa voimassa olevien kansainvälisten vaatimusten mukaisesti. Osapuolet tunnustavat, että tällaisen valvonnan vastuullinen soveltaminen on tärkeää, sillä se edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisia siirtoja.

2. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden, myös niissä käytettävien ampumatarvikkeiden, laitton tuotanto, siirto ja liikkuminen sekä pienaseiden ja kevyiden aseiden liiallinen keskittyminen, huono hallinnointi, riittämättömästi turvatut varastot ja valvomaton leviäminen ovat edelleenkin vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle.

3. Osapuolet noudattavat nykyisten kansainvälisten sopimusten ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaisia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden, myös niissä käytettävien ampumatarvikkeiden, laittoman kaupan torjumiseksi sekä muiden tällä alalla sovellettavien kansainvälisten välineiden, kuten YK:n yleiskokouksen 20 päivänä heinäkuuta 2001 hyväksymän pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan YK:n toimintaohjelman, puitteiden mukaisia sitoumuksiaan ja panevat ne kaikilta osin täytäntöön.

4. Osapuolet tekevät yhteistyötä toimissaan kahdensiväisellä, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla, jotta voidaan varmistaa tavanomaisten aseiden vastuulliset siirrot sekä pienaseiden ja kevyiden aseiden, myös niissä käytettävien ampumatarvikkeiden, laittoman kaupan torjunta. Osapuolet varmistavat toimiensa koordinoinnin, jotta voidaan säännellä tavanomaisten aseiden kansainvälistä kauppaa tai parantaa kyseistä sääntelyä sekä ehkäistä, torjua ja poistaa aseiden laitton kauppa. Osapuolet ottavat myös tavanomaisiin aseisiin liittyvät kysymykset osaksi olemassa olevaa, säännöllisesti käymäänsä poliittista vuoropuhelua.

## 9 ARTIKLA

### Näkemyksen yhteensovittaminen

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen näkemysten yhteensovittamista vuoropuheluissa, kun käsitellään molemmille osapuolille tärkeitä kysymyksiä.
2. Osapuolet sopivat korostavansa tarvittaessa näkemysten yhteensovittamisen merkitystä alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla.
3. Osapuolet tekevät yhteistyötä näkemysten yhteensovittamisen edistämiseksi, myös helpottamalla ja tukemalla tähän liittyvää toimintaa, sekä vaihtamalla parhaita toimintatapoja, tieto- ja kokemuksia.

## IV OSASTO

### KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

## 10 ARTIKLA

### Yleiset periaatteet

1. Osapuolet käyvät vuoropuhelua kauppaan ja investointeihin liittyvistä kysymyksistä lujittaakseen ja kehittääkseen monenvälistä kauppajärjestelmää ja niiden kahdenvälistä kauppaa.
2. Tätä varten osapuolet tekevät yhteistyötä kaupan ja investointien alalla muun muassa pyrkimällä kohti osapuolten välistä vapaakauppasopimusta. Tällainen sopimus on 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu erityissopimus.
3. Osapuolet voivat halutessaan kehittää kauppa- ja investointisuhteitaan vuoropuhelun, yhteistyön ja yhteisesti sovittujen aloitteiden avulla muun muassa 11–17 artiklassa tarkoitetuilla aloilla.

## 11 ARTIKLA

### Terveysten ja kasvinsuojeluun liittyvät kysymykset

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi osapuolten alueella.
2. Osapuolet keskustelevalle ja vaihtavat tietoja toimenpiteistä, jotka on määritelty WTO:n perustamisen yhteydessä 1 päivänä tammikuuta 1995 voimaan tullessa terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyssä WTO:n sopimuksessa, 6 päivänä joulukuuta 1991 Roomassa allekirjoitetussa kansainvälisessä kasvinsuojeluyhteisösovellyssopimuksessa, Maailman eläintautijärjestössä ja Codex Alimentarius komissiossa.
3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä valmiuksien lisäämiseksi terveys- ja kasvinsuojeluasioissa. Tällainen valmiuksien lisääminen perustuu kummankin osapuolen erityistarpeisiin, ja sen tarkoituksena on avustaa osapuolta toisen osapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimenpiteiden noudattamisessa.

## 12 ARTIKLA

### Kaupan tekniset esteet

Osapuolet edistävät kansainvälisten standardien käyttöä, tekevät standardeihin, teknisiin määräyksiin ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin liittyvää yhteistyötä ja vaihtavat niitä koskevia tietoja, erityisesti WTO:n perustamisen yhteydessä 1 päivänä tammikuuta 1995 voimaan tulleen kaupan teknisiä esteitä koskevan WTO:n sopimuksen puitteissa.

## 13 ARTIKLA

### Tulli

Osapuolet pyrkivät parantamaan kansainvälisen kaupan turvallisuutta ja huolehtimaan siitä, että kaupan helpottaminen ja petosten ja sääntöjenvastaisuuksien torjunta ovat tasapainossa, ja vaihtavat tätä varten kokemuksia ja selvittävät mahdollisuuksia

- a) yksinkertaistaa tuonti-, vienti- ja muita tullimenettelyjä;
- b) ottaa käyttöön keskinäisen hallinnollisen avunannon mekanismeja;
- c) varmistaa tulli- ja kauppamääräysten läpinäkyvyys;
- d) kehittää tulliyhteistyötä;
- e) pyrkii lähentämään näkemyksiään ja toimimaan yhdessä asiaankuuluvissa kansainvälisissä aloitteissa, mukaan lukien toimet kaupan helpottamiseksi.

## 14 ARTIKLA

### Investoinnit

Osapuolet tukevat investointivirtojen kasvattamista luomalla houkuttelevan ja vakaan ympäristön vastavuoroisille investoinneille johdonmukaisella vuoropuhelulla, jonka tarkoituksena on parantaa investointeihin liittyvien kysymysten ymmärtämystä ja niitä koskevaa yhteistyötä, kartoittaa investointivirtoja helpottavia järjestelmiä ja edistää vakaiden, läpinäkyvien, avointen ja syrjimättömien sääntöjen laatimista sijoittajille.

## 15 ARTIKLA

### Kilpailupolitiikka

1. Osapuolet edistävät kilpailusääntöjen tehokasta soveltamista ja voivat tehdä tähän liittyvää yhteistyötä ottaen huomioon avoimuuskäsitteen ja oikeudenmukaisen menettelyn varmuuden takaamiseksi toistensa markkinoilla toimiville yrityksille.

2. Osapuolet toteuttavat teknisiä yhteistyötoimia kilpailupolitiikan alalla, jos ne saavat tällaiselle toiminnalle rahoitusta osapuolten yhteistyövälineistä ja -ohjelmista.

## 16 ARTIKLA

## Palvelut

Osapuolet käyvät johdonmukaista vuoropuhelua vaihtaakseen erityisesti tietoja sääntely-ympäristöistään, edistääkseen vastavuoroisesti markkinoille pääsyä, myös sähköisen kaupankäynnin kautta, parantaakseen pääoman ja teknologian saatavuutta sekä lisätäkseen palvelu-kauppaa osapuolten välillä ja kolmansien maiden markkinoilla.

## 17 ARTIKLA

### Immateriaalioikeudet

1. Osapuolet vahvistavat immateriaalioikeuksien, myös maantieteellisten merkintöjen, suojan suuren merkityksen, ja kumpikin osapuoli sitoutuu toteuttamaan tarkoituksenmukaiset toimenpiteet immateriaalioikeuksien riittävän, tasapuolisen ja tehokkaan suojelun ja noudattamisen varmistamiseksi erityisesti tällaisiin oikeuksiin kohdistuvien loukkausten osalta niiden kansainvälisten normien mukaisesti, joita osapuolet ovat sitoutuneet noudattamaan. Immateriaalioikeuksien suojelun ja noudattamisen valvonnan olisi osaltaan edistettävä teknologista innovointia sekä teknologian siirtämistä ja levittämistä teknologian tuottajien ja käyttäjien yhteiseksi hyväksi tavalla, joka edistää sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia ja oikeuksien ja velvollisuuksien välistä tasapainoa.

2. Osapuolet voivat vaihtaa tietoja ja kokemuksia muun muassa

a) immateriaalioikeuksien käytöstä, edistämisestä, levityksestä, selkeyttämisestä, hallinnoinnista, yhdenmukaistamisesta ja suojaamisesta;

b) immateriaalioikeuksien tehokkaasta soveltamisesta, käytöstä ja kaupallisesta hyödyntämisestä;

c) immateriaalioikeuksien noudattamisen valvonnasta, rajatoimet mukaan lukien.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä molemmille tärkeillä immateriaalioikeuksien suojaamisen aloilla, jotta immateriaalioikeuksia voidaan tehokkaasti suojata, käyttää ja hyödyntää kaupallisesti niiden kokemusten perusteella, ja tehostavat tätä koskevan tietämyksen levittämistä.

## V OSASTO

### YHTEISTYÖ OIKEUS- JA TURVALLISUUSASIOISSA

## 18 ARTIKLA

### Oikeusvaltioperiaate ja oikeudellinen yhteistyö

1. Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseen.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien instituutioiden, myös oikeuslaitoksen, lujittamiseksi.

3. Osapuolten väliseen oikeudelliseen yhteistyöhön voi kuulua muun muassa tietojenvaihto oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä.

## 19 ARTIKLA

### Henkilötietojen suoja

Osapuolet vaihtavat näkemyksiä ja jakavat tietoa edistääkseen korkeatasoista henkilötietojen suojaa perustuen sovellettaviin kansainvälisiin normeihin, mukaan lukien EU:n ja Euroopan neuvoston normit ja muiden kansainvälisten elinten oikeudelliset välineet.

## 20 ARTIKLA

### Muuttoliike

1. Osapuolet vahvistavat, että ne pitävät tärkeänä alueidensa välisten muuttovirtojen hallintaan liittyvää yhteistyötä. Yhteistyön lujittamiseksi osapuolet voivat tarpeen mukaan käynnistää vuoropuhelun mistä tahansa molemmille tärkeästä muuttoliikkeeseen liittyvästä aiheesta 2 kohdassa tarkoitetun tarvearvioinnin huomioon ottaen. Kumpikin osapuoli voi harkintansa mukaan sisällyttää muuttoliikekysymyksiä taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen strategioihinsa omasta näkökulmastaan muuttajien lähtö-, kauttakulku- ja/tai kohdemaana. Muuttoliikekysymyksissä tehtävään yhteistyöhön voi kuulua myös muun muassa valmiuksien kehittämistä ja teknistä apua, jos osapuolet niin sopivat.

2. Osapuolten yhteistyö on tarveperusteista ja sitä toteutetaan osapuolten keskinäisillä neuvotteluilla, ja sen keskiössä ovat

- a) muuttoliikkeen perimmäiset syyt;
- b) näkemysten vaihto kansainvälistä suojelua tarvitseville annettavaa suojelua koskevista käytännöistä ja normeista;
- c) tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien toimintaperiaatteiden omaksuminen sääntöjenvastaisen muuttoliikkeen, muuttajien salakuljetuksen ja ihmiskaupan torjumiseksi mukaan lukien keinot torjua salakuljettajien ja ihmiskauppiaiden verkostoja ja suojella ihmiskaupan uhreja;
- d) laittomasti oleskelevien henkilöiden palauttaminen asianmukaisella, inhimillisellä ja kunnioittavalla tavalla mukaan lukien heidän vapaaehtoisen paluun edistäminen ja tällaisten henkilöiden takaisinotto 3 kohdan mukaisesti;
- e) viisumikysymyksiin ja matkustusasiakirjojen turvallisuuteen liittyvät molemmille osapuolille tärkeäksi tunnistetut kysymykset;
- f) rajaturvallisuuteen liittyvät molemmille osapuolille tärkeäksi tunnistetut kysymykset.

3. Laittoman maahanmuuton ehkäisemiseksi ja valvomiseksi tehtävän yhteistyön puitteissa ja ihmiskaupan uhrien suojelun tarvetta rajoittamatta osapuolet sopivat lisäksi, että

- a) Malesia ottaa takaisin jäsenvaltion alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa jäsenvaltion sitä pyytäessä ja ilman muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja muodollisuuksia, ellei tarpeesta vahvistaa kyseisten henkilöiden kansalaisuus muuta johdu;

b) kukin jäsenvaltio ottaa takaisin Malesian alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa Malesian sitä pyytäessä ja ilman muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja muodollisuuksia, ellei tarpeesta vahvistaa kyseisten henkilöiden kansalaisuus muuta johdu.

4. Jäsenvaltiot ja Malesia antavat kansalaisilleen viipymättä tarvittavat matkustusasiakirjat 3 kohdan soveltamista varten. Jos takaisin otettavalla henkilöllä ei ole kansalaisuuden osoittavaa asiakirjaa tai muuta todistetta, Malesian tai asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisen diplomaatti- tai konsuliedustuston on järjestettävä kuulemistilaisuus henkilön kansalaisuuden selvittämiseksi. Tämä artikla ei rajoita kansalaisuuden määrittämistä koskevien osapuolten lakien, sääntöjen ja määräysten soveltamista.

5. Jos jompikumpi osapuoli katsoo sen tarpeelliseksi, osapuolet neuvottelevat EU:n ja Malesian välisen sopimuksen, jolla säännellään takaisinottoa koskevia erityisiä velvoitteita, myös velvoitetta ottaa takaisin henkilöt, jotka eivät ole osapuolten kansalaisia mutta joilla on niiden myöntämä voimassa oleva oleskelulupa tai jotka ovat tulleet osapuolen alueelle suoraan toisen osapuolen alueelta.

## 21 ARTIKLA

### Konsulisuojaus

Malesia suostuu siihen, että sen alueella edustettujen jäsenvaltioiden diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojelua myös sellaisten jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Malesiassa pysyvää edustustoa, joka pystyisi määrättyssä tapauksessa tosiasiallisesti antamaan konsulisuojelua, samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen.

## 22 ARTIKLA

### Laittomat huumausaineet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen laittomia huumausaineita koskevan politiikan tasapainon huolehtimalla tehokkaasta koordinoinnista toimivaltaisten viranomaisten välillä, mukaan lukien tilanteen mukaan terveydenhuollosta sekä oikeus-, sisä-, ja tulliasioista vastaavat viranomaiset, jotta voidaan vähentää laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää sekä huumausaineiden väärinkäytön kielteisiä seurauksia yksilöille ja koko yhteiskunnalle, ja varmistaakseen huumausaineiden lähtöaineiden väärinkäytön tehokkaamman valvonnan.

2. Osapuolet sopivat 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyökeinoista. Toimien perustana ovat osapuolten yhteisesti sopimat periaatteet, joissa otetaan huomioon sovellettavat kansainväliset yleissopimukset, YK:n yleiskokouksen 10 päivänä kesäkuuta 1998 hyväksytty poliittinen julistus ja huumausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskeva julistus sekä YK:n huumausainetoimikunnan 11 ja 12 päivänä maaliskuuta 2009 annettu poliittinen julistus kansainvälisestä yhteistyöstä maailman huumeongelman vastaisen yhtenäisen ja tasapainoisen strategian määrittelemiseksi ja asiaa koskeva toimintasuunnitelma.

3. Osapuolet vaihtavat asiantuntemusta sellaisilla aloilla kuin kansallisten instituutioiden ja tiedotuskeskusten perustamista koskevien lakien ja toimintalinjojen valmistelu, henkilöstön koulutus, huumausaineisiin liittyvä tutkimus sekä toimet, joilla ehkäistään huumausaineiden lähtöaineiden käyttöä huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen.

## 23 ARTIKLA

### Järjestäytynyt rikollisuus ja korruptio

Osapuolet tekevät yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden ja korruption torjumiseksi. Tällaisen yhteistyön tarkoituksena on panna täytäntöön sovellettavat kansainväliset sopimukset, joiden osapuolia ne ovat, erityisesti 15 päivänä marraskuuta 2000 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla nro 55/25 hyväksytty kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen YK:n yleissopimus ja sitä täydentävät pöytäkirjat sekä korruption vastainen YK:n yleissopimus, joka hyväksyttiin 31 päivänä lokakuuta 2003 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla nro 58/4.

## 24 ARTIKLA

### Rahanpesu ja terrorismin rahoitus

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tarvitaan toimintaa ja yhteistyötä, jolla estetään ja torjutaan niiden rahoitusjärjestelmien, joihin sisältyvät rahoituslaitokset ja nimetyt rahoitusalan ulkopuoliset yritykset ja ammatinharjoittajat, käyttö terrorismin rahoitukseen ja vakavan rikollisuuden tuottaman hyödyn pesuun.

2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että 1 kohdan nojalla tehtävä yhteistyö mahdollistaa asiaa koskevien tietojen vaihdon osapuolten lakien, sääntöjen ja määräysten ja rahanpesua ja terrorismin rahoitusta koskevien sovellettavien kansainvälisten normien, kuten rahanpesunvastaisen toimintaryhmän antamien normien, puitteissa.

3. Yhteistyö käsittää myös valmiuksien kehittämisen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa varten, mukaan lukien hyvien toimintatapojen, asiantuntemuksen ja koulutuksen vaihto, jos osapuolet niin sopivat.

## VI OSASTO

### YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA

## 25 ARTIKLA

### Ihmisoikeudet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä osapuolten sopimilla aloilla ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi.

2. Ihmisoikeuksien alalla tehtävään yhteistyöhön voivat kuulua muun muassa seuraavat:

a) kansainvälisten yleissopimusten ratifiointia ja täytäntöönpanoa koskevien parhaiden toimintatapojen vaihto, toimintasuunnitelmien laatiminen ja täytäntöönpano kansallisella tasolla, osapuolten asiaankuuluvien kansallisten ihmisoikeuselinten asema ja toiminta;

b) ihmisoikeuksia koskeva koulutus;

c) ihmisoikeuksia koskevan merkityksellisen ja laajapohjaisen vuoropuhelun käynnistäminen;

d) yhteistyö asiaankuuluvien YK:n ihmisoikeuselinten kanssa.

## 26 ARTIKLA

### Rahoituspalvelut

1. Osapuolet lujittavat yhteistyötä lähentääkseen pankki- ja vakuutusalan ja muiden rahoitusalan osa-alueiden, myös islamilaisten rahoituspalvelujen, sääntöjä ja normeja sekä parantaakseen niiden kirjanpito-, tilintarkastus-, valvonta- ja sääntelyjärjestelmiä.

2. Osapuolet tunnustavat valmiuksien kehittämistoimenpiteiden tärkeyden kyseisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

## 27 ARTIKLA

### Talouspoliittinen vuoropuhelu

Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen tietojenvaihtoa talouttaan koskevista suuntauksista sekä kokemusten vaihtoa talouspolitiikasta, jota toteutetaan alueellisen taloudellisen yhteistyön ja integroitumisen puitteissa.

## 28 ARTIKLA

### Hyvä hallintotapa verotuksen alalla

1. Osapuolet lujittavat yhteistyötä verotuksen alalla. Osapuolet pitävät tärkeinä hyvää hallintotapaa verotuksen alalla koskevia periaatteita, kuten läpinäkyvyys, tietojenvaihto ja haitallisten verokäytänteiden välttäminen, ja sitoutuvat noudattamaan niitä kansainvälisten normien mukaisesti taloudellisen toiminnan edistämiseksi ja kehittämiseksi.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä parantaakseen hyvän verohallinnon valmiuksia pätevyyden ja asiantuntemuksen kehittämiseksi osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla.

## 29 ARTIKLA

### Teollisuuspolitiikka sekä pienet ja keskisuuret yritykset

Osapuolet ottavat huomioon toistensa talouspolitiikan ja sen tavoitteet ja edistävät yhteistyötä kaikilla sopiviksi katsotuilla teollisuuspolitiikan aloilla tavoitteenaan parantaa pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä muun muassa seuraavasti:

a) tietojen vaihto ja kokemusten jakaminen edellytysten luomisesta pienille ja keskisuurille yrityksille niiden kilpailukyvyn parantamiseen;

b) talouden toimijoiden välisten yhteyksien edistäminen, yhteisinvestointeihin kannustaminen ja yhteisyritysten ja tietoverkkojen perustaminen EU:n nykyisten horisontaalisten ohjelmien puitteissa, mikä on omiaan edistämään pehmeän ja kovan teknologian siirtoa kumppanien välillä;

c) tiedottaminen, innovoinnin edistäminen ja rahoituksen, myös mikroyritysten ja pienten yritysten rahoituksen, saantiin liittyvien hyvien toimintatapojen vaihtaminen;

- d) osapuolten yksityisen sektorin asiaankuuluvan toiminnan helpottaminen ja tukeminen;
- e) yritysten yhteiskuntavastuun ja -vastuuvollisuuden edistäminen sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon edistäminen, myös vastuullista yritystoimintaa koskevia parhaita toimintatapoja vaihtamalla;
- f) yhteisten tutkimus- ja innovointihankkeiden toteuttaminen osapuolten valitsemille toimialoille.

### 30 ARTIKLA

#### Matkailu

1. Osapuolet pyrkivät parantamaan tietojenvaihtoa ja määrittelemään parhaita toimintatapoja varmistaakseen matkailualan tasapainoisen ja kestävän kehityksen.
2. Osapuolet kehittävät yhteistyötä, jolla pyritään suojelemaan luonnon- ja kulttuuriperintöä ja yhdenmukaistamaan niihin liittyvät mahdollisuudet, lieventämään matkailun haittavaikutuksia ja lisäämään matkailualan myönteistä vaikutusta paikallisyhteisöjen kestäväan kehitykseen muun muassa kehittämällä luontomatkailua niin, että kunnioitetaan paikallis- ja alkuperäisyhteisöjen koskemattomuutta ja otetaan huomioon niiden edut, sekä parantamalla matkailualan koulutusta.

### 31 ARTIKLA

#### Tietoyhteiskunta

1. Osapuolet tunnustavat tieto- ja viestintätekniikan olevan nykyaikaisen elämän keskeinen osatekijä ja elintärkeä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle ja pyrkivät siksi vaihtamaan näkemyksiä alan toimintalinjoistaan edistääkseen talouden kehitystä.
2. Alan yhteistyössä voidaan keskittyä muun muassa seuraaviin:
  - a) osallistuminen vuoropuheluun tietoyhteiskunnan eri osatekijöistä, joita ovat etenkin sähköisen viestinnän toimintaperiaatteet ja sääntely, yleispalvelu mukaan lukien, lupien myöntäminen ja yleisvaltuutus, henkilötietojen suoja sekä sääntelyviranomaisten riippumattomuus ja tehokkuus;
  - b) osapuolten verkostojen ja palvelujen yhteenliitettävyyttä ja -toimivuutta koskevien tietojen vaihto;
  - c) standardointia, vaatimustenmukaisuutta sekä tieto- ja viestintätekniikkaa koskevien tietojen levittämistä koskevien tietojen vaihto;
  - d) tutkimusyhteistyön edistäminen osapuolten välillä tieto- ja viestintätekniikan alalla;
  - e) yhteistyö digitaalitelevision alalla, mukaan lukien digitaalitelevision käyttöönottoa ja sääntelyä koskevien kokemusten sekä taajuushallintoa koskevien parhaiden toimintatapojen jakaminen;

f) tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvät turvallisuusnäkökohdat sekä kyberrikollisuuden torjunta.

## 32 ARTIKLA

### Kyberturvallisuus

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä kyberturvallisuuden alalla vaihtamalla tietoja strategioista, toimintalinjoista ja parhaista toimintatavoista lainsäädäntönsä ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteidensa mukaisesti.

2. Osapuolet edistävät kyberturvallisuutta koskevaa tietojenvaihtoa yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, tiedotustoimien, standardien käytön sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan alalla.

## 33 ARTIKLA

### Audiovisuaaliala ja media

Osapuolet harkitsevat keinoja vaihdon, yhteistyön ja vuoropuhelun edistämiseksi audiovisuaali- ja media-alan asiaankuuluvien instituutioiden välillä. Osapuolet käyvät kyseisillä aloilla säännöllistä vuoropuhelua.

## VII OSASTO

### YHTEISTYÖ TIETEEN, TEKNOLOGIAN JA INNOVOINNIN ALALLA

## 34 ARTIKLA

### Tiede, teknologia ja innovointi

1. Osapuolet kannustavat, kehittävät ja helpottavat tieteeseen, teknologiaan ja innovointiin liittyvää yhteistyötä molemmille osapuolille tärkeillä ja hyödyllisillä aloilla osapuolten lakien, sääntöjen, määräysten ja toimintalinjojen mukaisesti.

2. Yhteistyöaloja voivat olla bioteknologia, tieto- ja viestintätekniikka, kyberturvallisuus, teollisuus- ja materiaaliteknologia, nanoteknologia, avaruusteknologia, merentutkimus ja uusiutuva energia.

3. Yhteistyömuotoina voivat olla muun muassa

- a) tiede-, teknologia- ja innovointipolitiikkoja ja -ohjelmia koskevien tietojen vaihtaminen;
- b) strategisten tutkimuskumppanuuksien edistäminen osapuolten tiedeyhteisöjen, tutkimuskeskusten, yliopistojen ja teollisuuden välillä;
- c) tutkijoiden koulutuksen ja tutkijavaihdon edistäminen.

4. Kyseisten yhteistyötoimien olisi perustuttava vastavuoroisuuden, oikeudenmukaisen kohtelun ja molemminpuolisen edun periaatteisiin, ja niissä olisi varmistettava immateriaalioikeuksien riittävä suojaaminen.

5. Osapuolet edistävät omien korkeakoulujensa, tutkimuskeskustensa ja tuotantoalojensa osallistumista kyseisiin yhteistyötoimiin.

6. Osapuolet edistävät yleistä tietoisuutta toistensa tiede-, teknologia- ja innovointiohjelmista ja kyseisten alojen yhteistyöstä sekä tällaisten ohjelmien tarjoamista mahdollisuuksista.

### 35 ARTIKLA

#### Vihreä teknologia

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä vihreän teknologian alalla tavoitteenaan

a) helpottaa vihreän teknologian käyttöönottoa sellaisilla aloilla kuin energia, rakennukset, vesi- ja jätehuolto sekä liikenne;

b) edistää vihreään teknologiaan liittyvien valmiuksien kehittämistä, mikä voi sisältää yhteistyötä, joka liittyy sääntelyyn ja markkinapohjaisiin välineisiin, kuten vihreän teknologian rahoitukseen, ympäristöä säästäviin julkisiin hankintoihin ja ympäristömerkintöihin, osapuolten sopimalla tavalla;

c) edistää vihreää teknologiaa koskevaa kansalaisvalistusta ja yleistä tietoisuutta ja kannustaa lisäämään vihreän teknologian käyttöä;

d) edistää ja käyttää ympäristöteknologioita, -tuotteita ja -palveluja.

2. Yhteistyötä voidaan toteuttaa asiaankuuluvien laitosten ja virastojen välisen vuoropuhelun, tietojenvaihdon, henkilöstön vaihto-ohjelmien, opintokäyntien, seminaarien ja työpajojen muodossa.

### 36 ARTIKLA

#### Energia

1. Osapuolet pyrkivät lisäämään energia-alan yhteistyötä tavoitteenaan

a) monipuolistaa energian tarjontaa, energiaväyliä ja -lähteitä energiaturvallisuuden parantamiseksi ja kehittää uusia, kestäviä, innovatiivisia ja uusiutuvia energiamuotoja, mukaan lukien biopolttoaineet, -massa ja -kaasu, tuuli- ja aurinkoenergia sekä vesivoima, ja samalla tukea asianmukaisten alan toimintapuitteiden ja kuljetus- ja siirtoreittien kehittämistä;

b) edistää energiatehokkuutta energian tuotannossa, jakelussa ja loppukäytössä;

c) edistää energian kestävään tuotantoon ja käyttöön tarkoitetun teknologian siirtoa;

d) tehostaa yhteistyötä, joka liittyy ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja sen vaikutusten lieventämiseen energia-alalla Rio de Janeirossa 9 päivänä toukokuuta 1992 hyväksytyn ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen mukaisesti;

e) tehostaa valmiuksien kehittämistä ja helpottaa investointeja energia-alalla.

2. Tätä varten osapuolet edistävät vastavuoroisesti hyödyttäviä yhteyksiä ja tarvittaessa myös yhteistä tutkimusta muun muassa alan alueellisten ja kansainvälisten kehysten puitteissa. Ottaen huomioon 39 artiklan sekä Johannesburgissa vuonna 2002 pidetyssä kestävä kehityksen huippukokouksessa tehdyt päätelmät osapuolet toteavat, että on tarpeen käsitellä kohtuuhintaan saatavilla olevien energiapalvelujen ja kestävä kehityksen välisiä yhteyksiä. Kyseisiä toimia voidaan edistää yhdessä kestävä kehityksen huippukokouksessa käynnistetyn Euroopan unionin energia-aloitteen kumppanimaiden vuoropuhelun kanssa.

## 37 ARTIKLA

### Liikenne

1. Osapuolet tekevät aktiivista yhteistyötä molemmille tärkeillä osa-alueilla. Kyseinen yhteistyö kattaa kaikki liikennemuodot ja niiden yhdistelmät sekä pitää sisällään tavaroiden ja matkustajien liikkumisen helpottamisen siten, että varmistetaan turvallisuus, ympäristönsuojelu, inhimillisten voimavarojen kehittäminen sekä kaupankäynti- ja investointimahdollisuuksien lisääminen.

2. Lentoliikenteen alalla osapuolten yhteistyön tarkoituksena on edistää muun muassa seuraavia:

a) taloussuhteiden kehittäminen yhdenmukaisen sääntelykehityksen pohjalta yritystoiminnan helpottamiseksi;

b) tekniikan ja sääntelyn lähentäminen ilmailun turvallisuuden ja turvatoimien, ilmaliikenteen hallinnan, talouden sääntelyn ja ympäristönsuojelun osalta;

c) kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen;

d) molemmille osapuolille tärkeät hankkeet;

e) yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla.

3. Meriliikenteen alalla osapuolten yhteistyön tarkoituksena on edistää muun muassa seuraavia:

a) vuoropuhelu alaan liittyvistä kysymyksistä, joita ovat muun muassa pääsy kansainvälisen meriliikenteen markkinoille ja kauppaan kaupallisiin ja syrjimättömin perustein, kansallista kohtelua ja suosituimmuuskohtelua koskevien lausekkeiden soveltaminen aluksiin, jotka purjehtivat jäsenvaltion tai Malesian lipun alla tai joiden toimintaa harjoittavat jäsenvaltion tai Malesian kansalaiset tai yritykset, sekä ovelta ovelle liikennepalveluja koskevat kysymykset, kabotaasin harjoittaminen pois lukien;

b) tarvittaessa näkemysten ja parhaiden toimintatapojen vaihto turvallisuudesta, mukaan lukien merirosvouden ja merellä tapahtuvien aseellisten ryöstöjen torjuntatoimet, ja ympäristönsuojeluun liittyvistä menettelyistä, normeista ja määräyksistä asiaankuuluvien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti;

c) yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti merenkulkijoiden työolojen, koulutuksen ja pätevyyskirjojen myöntämisen sekä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen alalla.

4. Osapuolet voivat selvittää mahdollisuuksia tehostaa yhteistyötä molemmille osapuolille tärkeillä aloilla.

### 38 ARTIKLA

#### Koulutus ja kulttuuri

1. Osapuolet edistävät koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä niiden moninaisuutta asianmukaisesti kunnioittaen lisätäkseen kulttuuriensa vastavuoroista ymmärtämystä ja tuntemusta. Tätä varten osapuolet tukevat ja edistävät omien kulttuuri-instituuttien toimintaa.

2. Osapuolet pyrkivät toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen kulttuurivaihtoa, myös ihmisten välisiä yhteyksiä, ja toteuttaakseen kulttuurin eri osa-alueisiin liittyviä yhteisiä aloitteita, mukaan lukien kulttuuriperinnön säilyttämiseksi tehtävä kulttuurien monimuotoisuuteen liittyvä yhteistyö. Tältä osin osapuolet jatkavat myös Aasia–Eurooppa-säätiön toiminnan tukemista.

3. Osapuolet keskustelevat ja tekevät yhteistyötä asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla, varsinkin YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestössä (Unesco), pyrkiäkseen yhteisiin tavoitteisiin ja edistääkseen kulttuurien monimuotoisuutta ja kulttuuriperinnön suojelua. Osapuolet edistävät ja noudattavat Unescon kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen periaatteita.

4. Osapuolet edistävät myös korkeakouluille suunnattujen ja tutkijoiden liikkuvuutta ja koulutusta edistävien toimien ja ohjelmien, kuten EU:n Erasmus+ -ohjelman ja Marie Skłodowska-Curie -toimien, toteutusta. Kyseisillä toimilla ja ohjelmilla tuetaan muun muassa oppilaitosten välistä yhteistyötä ja yhteyksien luomista korkea-asteen oppilaitosten välille, kannustetaan opiskelijoita, tutkijoita, korkeakoulujen muuta henkilöstöä ja asiantuntijoita liikkuvuuteen, edistetään tietojen ja osaamisen vaihtoa sekä autetaan valmiuksien kehittämisessä ja opetuksen ja oppimisen laadun parantamisessa. Toimiin voi kuulua myös oppilaitosten välistä yhteistyötä esimerkiksi Aasia–Eurooppa-instituutin kaltaisten laitosten avustuksella.

### 39 ARTIKLA

#### Ympäristö ja luonnonvarat

1. Ottaen huomioon Rio de Janeirossa vuonna 1992 pidetyn YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin, kestävän kehityksen huippukokouksen ja Rio de Janeirossa vuonna 2012 pidetyn YK:n kestävän kehityksen konferenssin (Rio+20) tulokset sekä kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen kestävään kehitykseen tähtäävää ympäristön suojelua ja ympäristön tilan parantamista. Monenvälisten sovellettavien ympäristösopimusten täytäntöönpano otetaan huomioon kaikissa osapuolten tämän sopimuksen nojalla toteuttamissa toiminnaissa.

2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että luonnonvarojen ja biologien monimuotoisuutta, jotka muodostavat perustan nykyisen sukupolven ja tulevien sukupolvien kehitykselle, on suojeltava ja hallinnoitava kestäväällä tavalla, erityisesti Nairobissa 22 päivänä toukokuuta 1992 hyväksytyn biologien monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen, sekä Genevessä 3 päivänä maaliskuuta 1973 allekirjoitetun luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen mukaisesti. Ne sitoutuvat panemaan

täytäntöön kyseisten yleissopimusten nojalla annetut päätökset muun muassa strategioiden ja toimintasuunnitelmien avulla.

3. Osapuolet pyrkivät jatkamaan ympäristönsuojelua koskevan yhteistyönsä vahvistamista muun muassa alueellisten ohjelmien sekä parhaiden toimintatapojen vaihdon, poliittisen ja sääntelyä koskevan vuoropuhelun sekä konferenssien ja työpajojen avulla erityisesti seuraavilla osa-alueilla:

a) ympäristötietoisuuden lisääminen ja kaikkien paikallisyhteisöjen kannustaminen osallistu-maan luonnonsuojeluun ja kestävän kehityksen pyrkimyksiin;

b) ilmastonmuutokseen liittyviin haasteisiin vastaaminen ja erityisesti sen ekosysteemeille ja luonnonvaroille aiheuttamiin seurauksiin puuttuminen;

c) osapuolia sitoviin monenvälisiin ympäristösopimuksiin osallistumiseen ja niiden täytäntöönpanoon liittyvien valmiuksien kehittämisen edistäminen;

d) metsävarojen kestävää suojelua, säilyttämistä ja hallinnointia sekä laittomien hakkuiden ja niihin liittyvän kaupan torjuntaa koskevan yhteistyön tehostaminen;

e) biologisen monimuotoisuuden, myös uhanalaisten lajien ja niiden elinympäristön ja geneettisen monimuotoisuuden, suojeleminen ja kestävä hyödyntäminen, osapuolille huolta aiheuttavia haitallisia vieraslajeja koskevan yhteistyön tehostaminen ja köyhtyneiden ekosysteemien ennallistaminen;

f) luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunta ja tällaisen kaupan vastaisten tehokkaiden toimenpiteiden toteuttaminen;

g) vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden sekä otsonikerrosta heikentävien aineiden, laittoman rajatylittävän kuljetuksen estäminen;

h) meri- ja rannikkoympäristön suojelun ja säilyttämisen parantaminen ja meren luonnonvarojen kestävän käytön edistäminen;

i) ilmanlaadun parantaminen, jätehuollon sekä vesivarojen ja kemikaalien hallinnan järjestäminen ympäristön kannalta kestävällä tavalla sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon edistäminen;

j) maaperän suojelun ja säilyttämisen sekä kestävän maankäytön edistäminen;

k) suojelualueiden nimeämisen ja ekosysteemien ja luonnonvaraisten alueiden suojelun edistäminen sekä kansallispuistojen tehokas hallinnointi ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisillä alueilla tai niiden lähellä elävät paikallis- ja alkuperäisyhteisöt;

l) tehokkaan yhteistyön edistäminen 29 päivänä lokakuuta 2010 hyväksytyn biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvän geenivarojen saantia ja saatavuutta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa koskevan Nagoyan pöytäkirjan puitteissa;

m) kestävyys-takaavien vapaaehtoisten järjestelmien, esimerkiksi reilun kaupan, eettisen kaupan, ympäristömerkkien ja sertifiointijärjestelmien, kehittämisen ja käytön edistäminen.

4. Osapuolet edistävät vastavuoroista osallistumista ohjelmiinsa tässä artikkelissa tarkoitetuilla osa-alueilla kyseisten ohjelmien ehtojen mukaisesti.

5. Osapuolet pyrkivät tehostamaan yhteistyötä, joka liittyy ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja sen vaikutusten lieventämiseen ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen mukaisesti.

#### 40 ARTIKLA

##### Maatalous, kotieläintalous, kalatalous ja maaseudun kehittäminen

Osapuolet edistävät maataloutta, kotieläintaloutta, kalataloutta, myös vesiviljelyä, sekä maaseudun kehittämistä koskevaa vuoropuhelua ja yhteistyötä. Osapuolet vaihtavat tietoja seuraavilla osa-alueilla:

a) maatalouspolitiikka, maatalouden kansainväliset näkymät ja maantieteelliset merkinnät yleisesti;

b) mahdollisuudet helpottaa kasvien, eläinten, vesieläinten ja niistä saatavien tuotteiden kauppaa;

c) eläinten hyvinvointiin liittyvät toimintaperiaatteet;

d) maaseudun kehittämispolitiikka, mukaan lukien maaseudun osuuskuntien valmiuksien kehittämistä koskevat ohjelmat ja parhaat toimintatavat sekä maaseudun tuotteiden myynnin edistäminen;

e) kasvi-, eläin- ja vesieläintuotteisiin sovellettava laatupolitiikka;

f) kestävän ja ympäristöystävällisen maatalouden ja maatalousteollisuuden kehittäminen sekä bioteknologian siirtäminen;

g) kasvilajikkeiden suojaaminen, kylvötekniikka, satojen parantaminen ja vaihtoehtoiset viljelymenetelmät, maatalousbiotekniikka mukaan lukien;

h) maataloutta ja kotieläintaloutta koskevien tietokantojen kehittäminen;

i) koulutus maatalouden, eläinlääketieteen sekä kalatalouden, myös vesiviljelyn, alalla;

j) tuki kestäväälle ja vastuulliselle pitkän aikavälin meri- ja kalastuspolitiikalle, mukaan lukien rannikon ja avomerien luonnonvarojen suojeleminen ja hoito;

k) toimien edistäminen laittomien, ilmoittamattomien ja sääntelemättömien kalastuskäytäntöjen ja niihin liittyvän kaupan estämiseksi ja torjumiseksi.

#### 41 ARTIKLA

##### Terveys

1. Osapuolet tekevät terveysalan yhteistyötä pyrkien parantamaan terveysoloja muun muassa seuraavilla aloilla: ennaltaehkäisevä lääketiede, merkittävät tartuntataudit ja muut terveysuhat, kuten tarttumattomat taudit, sekä kansainväliset terveyssovitukset.

2. Yhteistyö toteutetaan ensi sijassa seuraavin tavoin:

a) tietojenvaihto ja yhteistyö terveysuhkien, kuten lintuinfluenssan, influenssapandemian ja muiden sellaisten merkittävien tartuntatautiin ennaltaehkäisyssä, jotka saattavat muuttua pandemiaksi;

b) henkilövaihto, apurahat ja koulutusohjelmat;

c) kansainvälisten terveyssopimusten, kuten Maailman terveysjärjestön (WHO) kansainvälisen terveyssäännösten ja Genevessä 21 päivänä toukokuuta 2003 hyväksytyn tupakoinnin torjuntaa koskevan WHO:n puitesopimuksen kattavan ja oikea-aikaisen täytäntöönpanon edistäminen.

## 42 ARTIKLA

### Työllisyys- ja sosiaaliasiat

1. Globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseksi osapuolet lisäävät yhteistyötä työllisyys- ja sosiaaliasioissa, mukaan lukien alueellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus, työterveys ja -turvallisuus, sukupuolten tasa-arvo ja ihmisarvoinen työ.

2. Osapuolet vahvistavat, että on tarpeen tukea kaikkia hyödyttävää globalisaatiota ja edistää täyttä ja tuottavaa työllisyyttä ja ihmisarvoista työtä olennaisena osana kestävästä kehityksestä ja köyhyyden vähentämisestä YK:n yleiskokouksen päätöslauselman 60/1 (2005) ja YK:n talous- ja sosiaalineuvoston korkean tason osuudessa 5 päivänä heinäkuuta 2006 hyväksytyn ministerijulistuksen mukaisesti ja ottaen huomioon Genevessä 10 päivänä kesäkuuta 2008 hyväksytyn sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) julistuksen. Osapuolet ottavat huomioon taloudellisen ja sosiaalisen tilanteensa erityispiirteet ja eroavuudet.

3. Osapuolet vahvistavat sitoutuvansa edistämään, noudattamaan ja toteuttamaan kansainvälisesti tunnustettujen työelämän ja sosiaalisten perusnormien periaatteita, jotka on vahvistettu erityisesti Genevessä 18 päivänä kesäkuuta 1998 hyväksytyssä työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevassa ILO:n julistuksessa ja panemaan täytäntöön niitä sitovat ILO:n yleissopimukset. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja asiaankuuluvista työllisyys- ja työvoimakysymyksistä osapuolten sopimalla tavalla.

4. Yhteistyömuotoja voivat olla muun muassa osapuolten sopimat erityisohjelmat ja -hankkeet sekä vuoropuhelu, yhteistyö ja aloitteet molemmille osapuolille tärkeissä kysymyksissä kahden- tai monenvälisesti, kuten ASEM:n, EU:n ja ASEANin tasolla ja ILO:n puitteissa.

## 43 ARTIKLA

### Tilastointi

Osapuolet edistävät EU:n ja ASEANin jo tekemään tilastoyhteistyöhön liittyvien toimien lisäksi ja omien lakiansa, sääntöjensä, määräystensä ja toimintalinjojensa mukaisesti tilastointivalmiuksien kehittämistä ja tilastointimenetelmien ja -käytäntöjen, muun muassa tilastotietojen keruun ja levityksen, yhdenmukaistamista, minkä johdosta osapuolet voivat yhdessä sovitulla tavalla käyttää tilastoja, jotka koskevat kansantalouden tilinpitoa, suoria

ulkomaisia sijoituksia, tavara- ja palvelukauppaa ja muita sellaisia yhdessä sovittuja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia aloja, jotka soveltuvat tilastotietojen keruuseen, käsittelyyn, analysointiin ja levitykseen.

#### 44 ARTIKLA

##### Kansalaisyhteiskunta

Osapuolet tunnustavat kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ja akateemisten instituutioiden roolin tähän sopimukseen perustuvan yhteistyön tukemisessa ja niiden mahdollisen panoksen kyseiseen prosessiin, ja ne sopivat edistävänsä mahdollisuuksien mukaan vuoropuhelua niiden kanssa ja niiden merkityksellistä osallistumista asiaankuuluvilla yhteistyöaloilla osapuolten lakien, sääntöjen, määräysten ja toimintalinjojen mukaisesti.

#### 45 ARTIKLA

##### Julkishallinto

Osapuolet tekevät yhteistyötä julkishallinnon valmiuksien kehittämiseksi. Yhteistyöhön kyseisellä alalla voi kuulua näkemysten vaihtoa johtamismenetelmiin, palvelujen tarjoamiseen, institutionaalisten valmiuksien vahvistamiseen ja läpinäkyvyyteen liittyvistä parhaista toimintatavoista.

#### 46 ARTIKLA

##### Katastrofihallinta

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen minimoida luonnon ja ihmisen aiheuttamien katastrofien vaikutukset. Osapuolet vahvistavat yhteisen sitoumuksensa edistää ehkäisy-, lievitys- ja valmiustoimia sekä reagointiin ja jälkihoitoon liittyviä toimenpiteitä yhteiskuntiensa ja infrastruktuurinsa selviytymiskyvyn parantamiseksi ja tehdä tarvittaessa kahden- ja monenvälistä yhteistyötä tällaisten tavoitteiden edistämiseksi.

2. Yhteistyötä voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- a) katastrofihallintaan liittyvien parhaiden toimintatapojen jakaminen;
- b) valmiuksien kehittäminen;
- c) tietojenvaihto;
- d) yleisen tietoisuuden ja valistuksen edistäminen.

3. Edellä olevan 2 kohdan mukainen yhteistyö voi käsittää katastrofi- ja hätäapua koskevan tiedon jakamista ottaen huomioon EU:n hätäavun koordinoitikeskuksen ja ASEANin humanitaarisen avun koordinoitikeskuksen katastrofihallinnan alalla tekemä työ.

#### VIII OSASTO

##### YHTEISTYÖTAVAT

#### 47 ARTIKLA

## Yhteistyöresurssit

Osapuolet antavat omien resurssiensa ja sääntöjensä sallimissa rajoissa käyttöön asianmukaiset resurssit, myös rahoitusta, tämän sopimuksen kattamilla aloilla tehtävän yhteistyön tavoitteiden saavuttamiseksi. Kyseisiin yhteistyötoimiin voivat tapauksen mukaan kuulua valmiuksien kehittämistä ja teknistä yhteistyötä koskevat aloitteet, asiantuntijavaihto, selvitysten tekeminen ja muut osapuolten sopimat toimet.

## 48 ARTIKLA

### Rahoitustuki ja taloudelliset edut

1. Osapuolet panevat tämän sopimuksen perusteella myönnettävän EU:n rahoitustuen täytäntöön moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen ja tekevät yhteistyötä taloudellisten etujensa suojaamiseksi.

2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet petosten, korruption ja muun niiden taloudellisiin etuihin vaikuttavan laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi omien lakiansa, sääntöjensä ja määräystensä mukaisesti. Kyseisiä toimenpiteitä ovat muun muassa tiedon-vaihto ja keskinäinen hallinnollinen avunanto. Euroopan petostentorjuntavirasto ja Malesian toimivaltaiset viranomaiset voivat sopia muusta yhteistyöstä petostentorjunnan alalla.

## 49 ARTIKLA

### Yhteistyöjärjestelyistä johtuvat immateriaalioikeudet

Tähän sopimukseen perustuvista yhteistyöjärjestelyistä johtuvat immateriaalioikeudet suojataan ja niiden noudattamista valvotaan osapuolten lakien, sääntöjen ja määräysten sekä sellaisten kansainvälisten sopimusten mukaisesti, joiden osapuolia molemmat osapuolet ovat. Tämä artikla ei rajoita jo tehtyihin ja myöhemmin tehtäviin yhteistyöjärjestelyihin sisältyvien erityismääräysten soveltamista.

## IX OSASTO

### INSTITUTIONAALINEN RAKENNE

## 50 ARTIKLA

### Sekakomitea

1. Osapuolet perustavat sekakomitean, joka koostuu osapuolten riittävän korkean tason edustajista, joiden tehtävänä on

- a) varmistaa tämän sopimuksen moitteeton toiminta ja täytäntöönpano;
- b) vahvistaa tämän sopimuksen tavoitteita koskevat painopisteet;
- c) antaa suosituksia tämän sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi;

d) ratkaista tarvittaessa tämän sopimuksen tulkintaa, täytäntöönpanoa tai soveltamista koskevat näkemyserot tai -eroavaisuudet 53 artiklan mukaisesti;

e) tutkia kaikki kumman tahansa osapuolen esittämät tiedot, jotka koskevat tämän sopimuksen velvoitteiden täyttämättä jättämistä ja käydä toisen osapuolen kanssa neuvotteluja osapuolten hyväksyttävissä olevan sovintoratkaisun löytämiseksi 53 artiklan mukaisesti;

f) valvoa 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen erillissopimusten täytäntöönpanoa.

2. Sekakomitea kokoontuu tavallisesti vähintään kahden vuoden välein vuorotellen Malesiassa ja Brysselissä yhdessä sovittavana ajankohtana. Osapuolten niin sopiessa voidaan järjestää myös ylimääräisiä sekakomitean kokouksia. Sekakomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja. Sekakomitean kokousten esityslistasta päätetään osapuolten yhteisellä sopimuksella.

3. Sekakomitea voi perustaa erityisiä työryhmiä auttamaan tehtäviensä hoidossa. Kyseiset työryhmät raportoivat toiminnastaan yksityiskohtaisesti sekakomitealle sen kaikissa kokouksissa.

4. Sekakomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä.

## X OSASTO

### LOPPUMÄÄRÄYKSET

#### 51 ARTIKLA

##### Tietojen julkistaminen

1. Minkään tässä sopimuksessa ei katsota edellyttävän kummankaan osapuolen antavan tietoa, joiden julkistamisen se katsoo olevan keskeisten turvallisuusetujensa vastaista.

2. Osapuolet suojaavat tämän sopimuksen perusteella vaihdettuja tietoja asianmukaisesti tietojen saantia koskevan yleisen edun ja omien lakiansa, sääntöjensä ja määräystensä mukaisesti.

#### 52 ARTIKLA

##### Muut sopimukset

1. Tämä sopimus ei vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen tai täytäntöönpanoon, joita osapuolet ovat tehneet suhteessa kolmansiin maihin ja kansainvälisiin järjestöihin.

2. Osapuolet voivat täydentää tätä sopimusta tekemällä erillissopimuksia millä tahansa tämän sopimuksen kattamalla yhteistyöalalla. Tällaiset erillissopimukset ovat erottamaton osa tällä sopimuksella säänneltyjä yleisiä kahdenvälisiä suhteita, ja ne ovat yhteisen institutionaalisen kehyksen osa.

#### 53 ARTIKLA

##### Velvoitteiden täyttäminen

1. Tämän sopimuksen tulkintaa, täytäntöönpanoa tai soveltamista koskeviin osapuolten näkemyseroihin tai -eroavaisuuksiin pyritään löytämään sovintoratkaisu sekakomiteaa kuullen tai sen kanssa neuvotellen viemättä asiaa kolmannen osapuolen tai kansainvälisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

2. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tästä sopimuksesta sille johtuvan velvoitteen, sen on ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle. Osapuolet käyvät neuvotteluja löytääkseen asiaan molempia tyydyttävän ratkaisun. Tällaiset neuvottelut käydään sekakomiteassa. Jos sekakomitea ei pääse molempia tyydyttävään ratkaisuun, ilmoituksen tehnyt osapuoli voi toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä. Tässä kohdassa 'aiheellisilla toimenpiteillä' tarkoitetaan mitä tahansa sekakomitean suosittamaa toimenpidettä tai tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttämistä joko osittain tai kokonaan.

3. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin niistä velvoitteista, jotka 1 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan mukaan ovat sopimuksen olennaisia osia, sen on välittömästi ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle sekä aiheellisista toimenpiteistä, jotka se aikoo toteuttaa. Ilmoituksen tekvän osapuolen on ilmaistava sekakomitealle, että asiasta täytyy neuvotella kiireellisesti. Jos sekakomitea ei pääse molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun 15 päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta ja viimeistään 30 päivän kuluttua ilmoituksen tekemisestä, ilmoituksen tehnyt osapuoli voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Tässä kohdassa 'aiheellisilla toimenpiteillä' tarkoitetaan mitä tahansa sekakomitean suosittamaa toimenpidettä tai tämän sopimuksen tai jonkin 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun erillissopimuksen soveltamisen keskeyttämistä joko osittain tai kokonaan.

4. Tämän artiklan nojalla aiheellisten toimenpiteiden on oltava oikeasuhteisia tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden noudattamisen laiminlyöntiin nähden eivätkä ne saa vaikuttaa sellaisiin tämän sopimuksen mukaisiin muihin velvoitteisiin, jotka eivät liity tilanteeseen. Aiheellisia toimenpiteitä valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten haittaa tämän sopimuksen tai jonkin 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun erillissopimuksen toiminnalle.

#### 54 ARTIKLA

##### Helpottaminen

Helpottaakseen tämän sopimuksen nojalla tehtävää yhteistyötä osapuolet järjestävät yhteistyön toteuttamiseen osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tehtävien hoitamista varten tarvittavat fasilitetit osapuolten lakien, sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

#### 55 ARTIKLA

##### Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta kyseisissä sopimuksissa määrätyn edellytyksin, sekä Malesian alueeseen.

#### 56 ARTIKLA

##### Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan EU:ta tai sen jäsenvaltioita taikka EU:ta ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti sekä Malesian hallitusta.

## 57 ARTIKLA

### Sopimuksen kehittäminen ja muuttaminen

1. Kumpikin osapuoli voi esittää kirjallisesti ehdotuksia yhteistyön soveltamisalan laajentamiseksi tai tämän sopimuksen minkä tahansa määräyksen muuttamiseksi.
2. Yhteistyön soveltamisalan laajentamista koskevista ehdotuksista on otettava huomioon tämän sopimuksen tai jonkin 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun erillissopimuksen soveltamisesta ja täytäntöönpanosta saatu kokemus.
3. Osapuolten on sovittava yhteistyön soveltamisalan laajentamisesta tai tämän sopimuksen muuttamisesta kirjallisesti lisäsopimuksilla tai -pöytäkirjoilla tai muilla asianmukaisilla välineillä, joista osapuolet sopivat yhdessä.
4. Tällaiset lisäsopimukset, -pöytäkirjat tai muut asianmukaiset välineet tulevat voimaan osapuolten sopimana ajankohtana, ja ne ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

## 58 ARTIKLA

### Voimaantulo ja kesto

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jälkimmäinen osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle tätä varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Tämä sopimus tehdään viideksi vuodeksi. Sen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan osapuoli ilmoita kuusi kuukautta ennen tällaisen yksivuotisen voimassaolojakson päättymistä toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta tämän sopimuksen voimassaoloa.
3. Kumpikin osapuoli voi sanoa tämän sopimuksen irti antamalla toiselle osapuolelle kirjallisen irtisanomisilmoituksen. Irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta sen jälkeen, kun toinen osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen.

## 59 ARTIKLA

### Ilmoitukset

Edellä olevan 58 artiklan mukaiset ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Malesian ulkoasiainministeriölle.

## 60 ARTIKLA

### Todistusvoimainen teksti

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalil, puolan, ranskan, romanian,

ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja malaijin kielillä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

Jos tämän sopimuksen tulkinnasta syntyy erimielisyyttä, osapuolet antavat asian sekakomitean ratkaistavaksi.

Tämän VAKUUDEKSI tätä varten alla mainitut asianmukaisesti valtuutetut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty ..... [paikka] ..... päivänä ..... kuuta vuonna ...

EUROOPAN UNIONIN PUOLESTA,  
BELGIAN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA,  
BULGARIAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
TŠEKKIN TASAVALLAN PUOLESTA,  
TANSKAN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA,  
SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PUOLESTA,  
VIRON TASAVALLAN PUOLESTA,  
IRLANNIN PUOLESTA,  
HELLEENIEN TASAVALLAN PUOLESTA,  
ESPANJAN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA,  
RANSKAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
KROATIAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
ITALIAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
KYPROKSEN TASAVALLAN PUOLESTA,  
LATVIAN TASAVALLAN PUOLESTA,

LIETTUAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNNAN PUOLESTA,  
UNKARIN PUOLESTA,  
MALTAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA,  
ITÄVALLAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
PUOLAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
PORTUGALIN TASAVALLAN PUOLESTA,  
ROMANIAN PUOLESTA,  
SLOVENIAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
SLOVAKIAN TASAVALLAN PUOLESTA,  
SUOMEN TASAVALLAN PUOLESTA,  
RUOTSIN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA,  
MALESIAN HALLITUKSEN PUOLESTA